

dunărea de jos

238
IANUARIE
2022

consiliul județean Galați • centrul cultural „dunărea de jos“

ziua
culturii
naționale

Festivalul de datini și obiceiuri de Crăciun și Anul Nou TUDOR PAMFILE ediția a XXX-a

Festivalul de datini și obiceiuri de Crăciun și Anul Nou TUDOR PAMFILE ediția a XXX-a

**Festivalul de datini și obiceiuri
de Crăciun și Anul Nou TUDOR PAMFILE
ediția a XXX-a**

Poveste de Crăciun la Școala de Arte

 CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”

spectacolul clasei de balet

Poveste de Crăciun

Participă elevii claselor de:
chitară - profesor: Mihai SUSMA
canto-muzică ușoară - profesori: Angelica STANCIU și Emilia SAVU
canto-muzică populară - profesori: Mitrița VELICU și Mirela SANDU
pian - profesor: Viorica STATE

**Teatrul Național de Operă și Operetă
“Nae Leonard”**
21 decembrie 2021, ora 18.30

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
CENTRUL CULTURAL
„Dunărea de Jos”
GALAȚI

VĂ INVITĂM SĂ PARTICIPAȚI LA SPECTACOLUL

**COLINDE
DE
CRĂCIUN**

PARTICIPĂ:
FANFARA „VALURILE DUNĂRII”
ANSAMBLUL FOLCLORIC „DOINA COVURLUIULUI”
ȘI
TRUPA „MAD GROOVES”

Accesul se face pe bază de invitație.
Invitațiile se găsesc la sediul Centrului Cultural „Dunărea de Jos”
Str. Domnească, nr. 61 (între orele 8.00 - 19.00)

MIERCURI, 22 DECEMBRIE 2021, ORA 18.00
TEATRUL DRAMATIC „FANI TARDINI”

Spectacol de Colinde de Crăciun cu Ansamblul Doina Covurluiului și Fanfara Valurile Dunării

Premiile Centrului Cultural Premiile Revistei Dunărea de Jos Premiile Filialei Sud Est a Uniunii Scriitorilor din România

Vali Viorel SANDU

Ansamblul folcloric Doina Covurluiului

Gheorghe PETCU

Sava BOGASIU

Victor Cilincă

Adrian ZĂINESCU

Florina ZAHARIA

Marian Valeriu GĂUREANU

Valeriu VALEGI

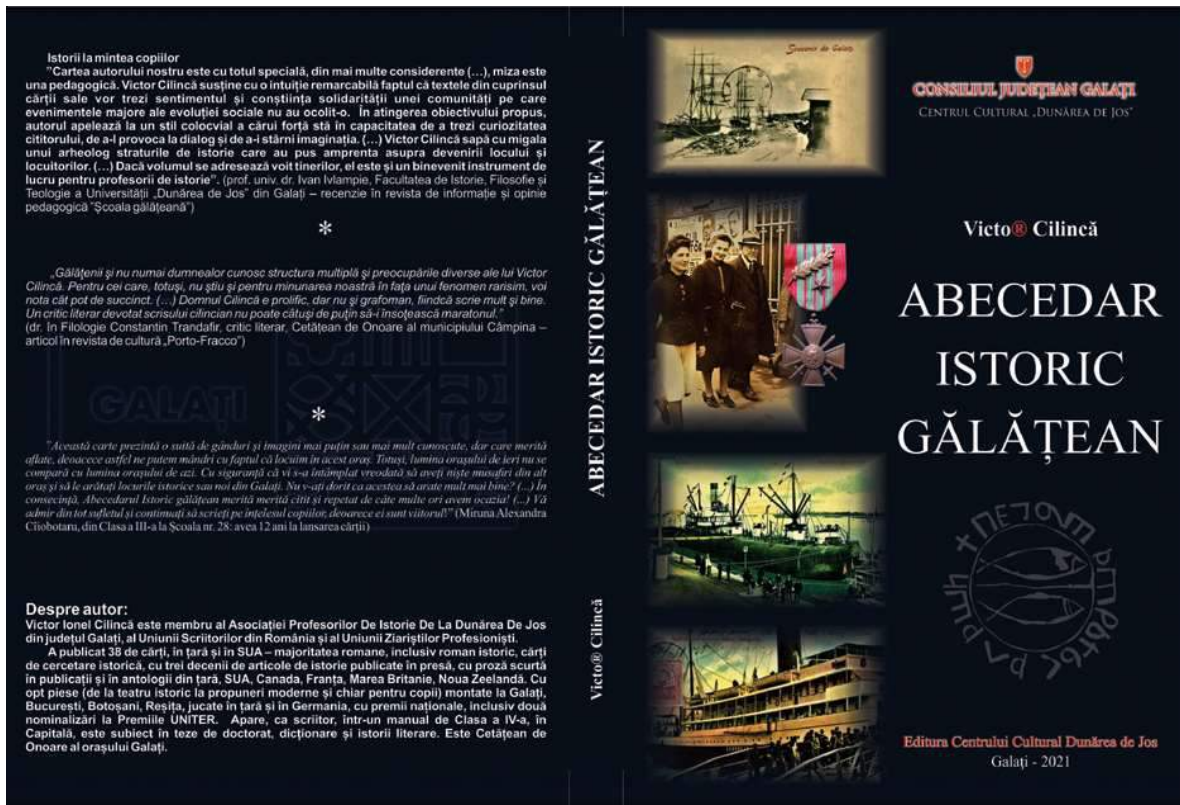
Aida ZAHARIA

Noi apariții editoriale la Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos 2021

Victor Cilincă - Abecedar istoric gălățean

„Această carte prezintă o suită de gânduri și imagini mai puțin sau mai mult cunoscute, dar care merită aflate, deoarece astfel ne putem mândri cu faptul că locuim în acest oraș. Totuși, lumina orașului de ieri nu se compară cu lumina orașului de azi. Cu siguranță că vi s-a întâmplat vreodată să aveți niște musafiri din alt oraș și să le arătați locurile istorice sau noi din Galați. Nu v-ați dorit ca acestea să arate mult mai bine? (...) În consecință, Abecedarul Istoric gălățean merită citit și repetat de câte ori avem ocazia! (...) Vă admir din tot sufletul și continuați să scrieți pe înțelesul copiilor, deoarece ei sunt viitorul!”

Miruna Alexandra Ciobotaru, clasa a-III-a la școala nr.28

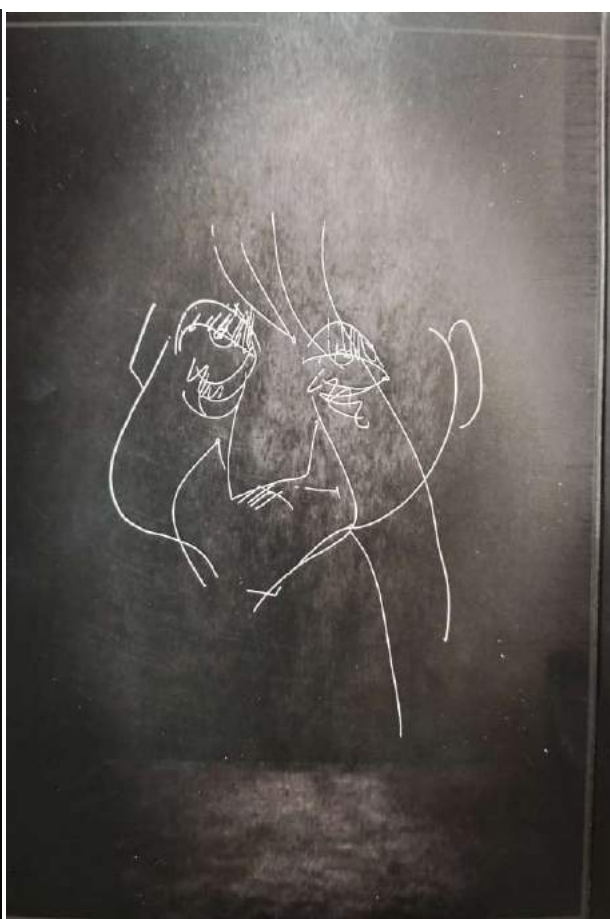
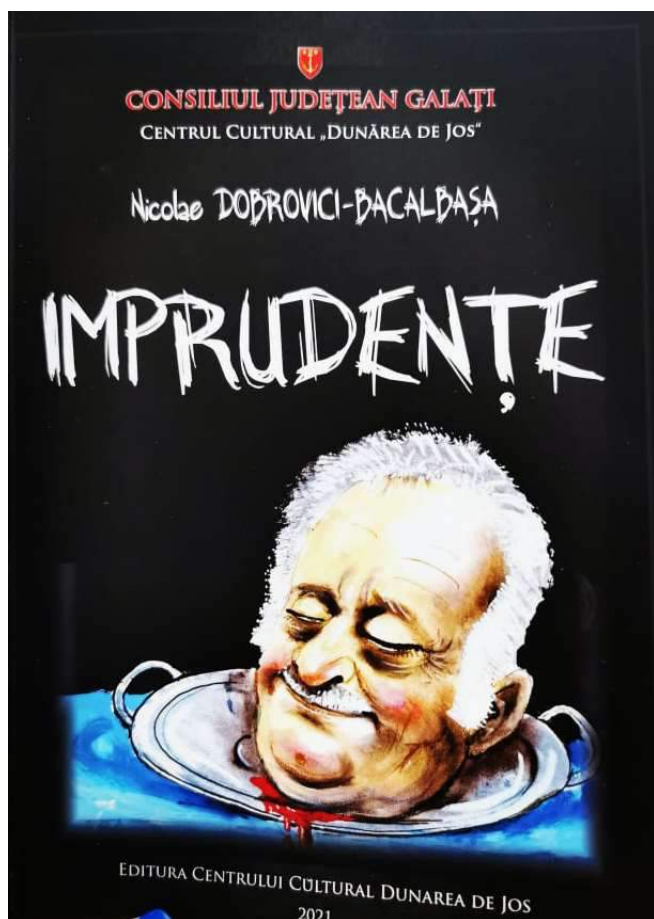
Noi apariții editoriale la Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos 2021

Album Muzeul Satului Petru Caraman Muzeul Zonei pescărești din județul Galați

Încă din anii '80 s-a dorit la Galați un muzeu etnografic care să pună în valoare frumusețea satului sud-moldovenesc, iar cunoscutul artist plastic Eugen Holban și mai târziu talentatul făuritor de măști populare Paul Buța, au întreprins primele demersuri pentru ca acest vis să devină realitate.

Inițiativa acestor pasionați de etnologie pentru salvarea tradiției zonei noastre, și-a găsit mulți ani mai târziu împlinirea, când Centrul Cultural „Dunărea de Jos” cu susținerea Consiliului Județean Galați în parteneriat cu Muzeul Tinutului Cahul din Republica Moldova, au accesat fonduri europene, prin *Programul de Vecinătate România – Republica Moldova 2004-2006 Phare* și au făcut posibilă ridicarea primului muzeu al satului din zona Galați, inaugurat la sfârșitul anului 2008 și intrat în circuitul de vizitare din 2009.

Nicolae Bacalbașa - Imprudente

Nu e o noutate acest obicei al scriitorilor de a-și strânge într-un volum eseurile publicate de-a lungul timpului în diverse reviste literare. Această nu prea recentă tendință aduce în rândurile discipolilor mai vechi un nume nou: Nicolae Dobrovici - Bacalbașa. La prima sa ieșire la rampă cu proaspătul volum „Imprudente”, o carte eminentă complexă, care cuprinde atât articole proprii scrise de-a lungul anilor, cât și articole scrise de alți autori care sapă după picanterii literare, profesionale și personale, reușește să împletească umorul, tragicul, istoria familială și analiza fină în texte tranșante, cum este, de pildă, „Medicii scriitori. Frații Bacalbașa Nicolae și Gheorghe”. (Alina Simona DRAGOMIR)

„Cocuța Conachi”

COCUȚA CONACHI. COPILĂRIE, ANII DE FORMARE

În primăvara anului 1819, Smaranda, soția boierului Petrache Negri din Blânzi (Galați) a ajuns cu familia la Slănic Moldova, unde se afla și prietenul soțului său, Conachi „spre tămăduire”. De multă vreme, el era fermecat *de acei ochi negri ca mura* ai Smarandei și *de acea gură ca rubinul*. De data aceasta, amoresul prinde curaj, îi mărturisește în secret iubirea și o asigură că îi va fi „devotat”. Doi dintre cei cinci copii ai familiei Negri vor deveni, în curând, foarte cunoscuți. Elena va fi muza inspiratoare a lui Vasile Alecsandri. Din nefericire, va muri la numai 26 de ani.

Celălalt, Costache Negri, unul dintre cei mai frumoși bărbați ai vremii, va juca un rol foarte important în toate momentele cruciale ale țării, în următoarele decenii. După patru ani, moare soțul Smarandei (Zulnia) și după alți cinci ani de așteptare, aceasta se căsătorește cu logofătul Conachi. Și, dacă ei nu s-au grăbit, fructul dragostei lor a venit pe lume prematur, la șapte luni, în ziua de 17 august 1828, în conacul de la Țigănești. Botezul a fost oficiat, în biserica satului, de preotul Miron Sachelarie. Naș i-a fost celebrul mitropolit Veniamin Costache, reprezentat la ceremonie de părintele Teodosie, starețul Mănăstirii Adam. Am scăpat din mare primejdie, îi scria Smaranda fratelui său Iordache Donici, sunt sănătoasă după o fără de vreme facere ce mi s-a întâmplat la șapte luni. Am câștigat o fetiță care vă sărută mâinile.

A fost înregistrată în acte cu numele Ecaterina. Cei apropiați au dezmiertat-o Cocuța. Bucuria nu a fost însă de lungă durată, pentru că, după numai doi ani și câteva luni, Smaranda moare, spre disperarea poetului care găsește totuși resurse să izvodească un mănunchi de poezii excepționale, printre care și „Scrisoare către Zulnia”. Deși logofătul era extrem de ocupat, de mica lui progenitură a avut grijă ca de ochii din cap. Când avea doar patru anișori, au fost aduși de la Iași doi profesori renumiți, pentru primele orientări educative. După încă un an, logofătul îl anunța pe Costache Negri, fiul lui vitreg, că sora sa

a început să învețe. Însoțită de dascălii ei, Cocuța Conachi face prima descindere peste hotare, la Odesa.

Aici va fi înscrisă, la vârsta de 8 ani, la „pensionul împărătesc”. După numai un an și jumătate, vorbea curent limba franceză și cânta la pian. Ceva mai târziu este familiarizată cu repertoriul teatral al trupelor române și franceze. La vârsta de 13 ani, avea închiriată o lojă la teatru. Consulul Franței la Iași, Victor Place, afirma, în 1846, că fiica poetului a învățat patru ani la pensionul „Sacre-Coeur” de la Paris, de unde s-a întors „îmbibată de maniere franceze”. Informația nu a putut fi verificată.

Conachi s-a îngrijit foarte mult și de Costache Negri, fiul din prima căsătorie al regretatei lui soții. A vrut chiar să-l înfieze și să-i dea jumătate din avere, dar îi cerea să poarte numele Conachi.

Tânărul a refuzat. A murit sărac, dar tot Negri. L-a trimis, totuși, pe cheltuiala lui în Occident, unde a făcut studii strălucite. A fost un politician și un demnitar exemplar, de o corectitudine ieșită din comun. Nu a acceptat nicio retribuție pentru funcțiile prestate. Dimpotrivă, când criza financiară se acutiza, își vindea o parte din avere, ca să-i ajute pe unioniști. S-a remarcat prin profesionalism și consecvență, devenind, cum spunea Eminescu, *părtaș la toate actele mari săvârșite în istoria modernă a românilor*.

CĂSĂTORIE PRIPITĂ

Când Ecaterina avea doar 15 ani, logofătul, chinuit de boală, începe să se frământa cum să-și mărite fata. La „nămolul” de avere, trebuia un bărbat tânăr, gospodar și cu dragoste de pământ. Îi face această propunere lui Ștefan Vogoride, demnitar de origine bulgară, fost guvernator al insulei Samos din Marea Egee. Nicolae, fiul acestuia, fusese trimis la studii la Viena, München, Berlin dar nu s-a prea istovit cu cetitul cărților. *Era un bulgar zăhăd, amețit de toate cele mai răle din lume, o vătămătoare nulitate*. Nicolae Suțu afirma, de asemenea, că tânărul *străluccea doar prin prostie și desfătări*. Elena Negri, sora după mamă a Ecaterinei, spera din tot

Princesa Cocuța Conachi Vogoridi

sufletul că, ea va reuși să înlăture toate obstacolele din cale și are o polemică dură cu Ruxandra Rosetti-Roznovanu, strănepoata lui Conachi, care susținea căsătoria. Vasile Alecsandri, iubitul Elenei, scrie balada satirică „Tzelebiade”, unde îl demască pe acest prinț cu punga goală, fiu al Fanarului, care vrea să se îmbogățească prin căsătorie. Costache Negri susținea că acesta este cel mai desfrânat, decât toți desfrânații.

Din păcate, poetul nu s-a lăsat convins de aceste reacții, deși prin Iași se vorbea despre o desfacere a logodnei. Necazul lui era că viitorul ginere trebuia împământănit, chestiune destul de complicată. El roagă pe domnitor să sprijine această cerere, aducând ca argumente faptul că tânărul s-a născut în Moldova și a fost capuchihai (ambasador) al Moldovei la Țarigrad. Solicitarea este recomandată de domnitor Adunării Obștești care, în ședința din 9 februarie 1845, respinge petiția aspirantului mire „de a se împământeni de îndată”, considerând că legea nu permite această aprobare decât după 7 ani.

Fără această aprobare, cununia nu putea fi oficializată. Logofătul a vrut să ceară sprijinul Porții, dar nu a putut face deplasarea până acolo, din motive de sănătate. Domnitorul insistă, înalta adunare nu-l mai poate refuza încă o dată și în ședința din 1 martie 1846 situația se rezolvă. Conachi îl sfătuește pe viitorul cuscru să insiste, pe lângă Nicolae, să dea zor cu învățatul limbii, a obiceiurilor, a legilor și să-și arate dragostea față de noua lui țară. Cât de receptiv a fost ginerele, vom vedea mai târziu. Destinul i-a fost, într-un fel, prielnic logofătului. Nu a mai trăit decât aproape trei ani și nu a apucat să vadă ce s-a ales de strașnica lui agoniseală.

În calea nunții celor doi tineri nu a mai existat nicio piedică. Vorbele rele, este adevărat, nu au conținut. Căsătoria, oficiată pe 2 iunie 1846 în biserica familiei din Țigănești, a luat proporții de poveste, pentru că au mai fost aduse 20 de mirese din sat, cărora poetul le-a dăruit câte 500 de lei (sumă importantă pentru vremea aceea). Nași au fost Safta Negre (sora lui Petrache Negre) și Conachi. A participat la ceremonie Mihail Sturdza, domnitorul Moldovei. Dezgustat total de mire, Costache Negri și-a programat o vizită diplomatică în străinătate și nu a fost prezent la importantul eveniment monden.

Conform datinei, înainte de a pleca spre biserică, tatăl miresei le-a adresat mirilor sfaturi înțelepte, încheiate cu urarea: *Să trăiți bine, dar să nu faceți, cheltuieli nebuneștii*¹⁴. Vogoride își face urechea toacă. Imediat după moartea logofătului (4 februarie 1849), Ecaterina îi oferă soțului drept cadou o „plenipotență”, o procură, prin care acesta este „neîngrădit” asupra întregii averi și va participa la orice pricină de judecată.

După câteva luni, mirii îl angajează pe Costache Rolla, cumnatul lui Vasile Alecsandri, ca să le administreze averea. Unii dintre contemporani își manifestă îngrijorarea față de ritmul rapid de înstrăinare a averii logofătului.

În 1857, de exemplu, poetul Dimitrie Ralet îi scria lui Ion Ghica: *Averea păcătosului Conachi și întinsele moșii câte au rămas lui Vogoride nu sunt decât o comoară nesăcată în care veneticul scormonește mijloacele de a să sprijini, spre a ne trăda țara*. Nici politicianul, savantul și scriitorul Nicolae Suțu nu avea o părere mai bună despre amărățul de ginere al lui Conachi. *„Nicolae Ștefan Vogoride n’vait briilé jusque là que par son ineptie et ses dereglement. Ne possedant aucune culture, considerant honnéteté comme une chimère, dépourvu de toute notion de moralité et de probité, il se figurait pas que honneur des hommes et le vertu des fammes se dussent plier devant lapuissance de Vor”*. (Nicolae Ștefan Vogoride nu strălucise până atunci decât prin ineptia lui și dereglările sale. Neposedând nicio cultură, considerând cinstea ca o himeră, lipsită de orice noțiune de moralitate și de probitate, el își imagina că onoarea bărbaților și virtutea femeilor trebuie să se plieze doar în fața puterii aurului). (Nicolae Suțu - Memorii, Viena, 1890, p. 45)

ÎN ȚARĂ, FIERBEA UNIREA

O binecuvântare divină a fost Unirea Principatelor din 1859. De fapt, zarurile au fost jucate cu aproape doi ani mai devreme. Rusia a fost învinsă, așa cum se arăta și mai sus, în Războiul Crimeii (1853-1856). Celelalte puteri garante (Anglia, Turcia, Prusia, Sardinia, Austria, Franța) s-au gândit că este momentul potrivit să stopeze ascensiunea acestui mamut spre gurile Dunării, punându-i în cale, ca tampon, un stat mai puternic. Acesta nu putea fi decât statul unitar al Principatelor Române. La mijloc au fost, evident, interesele lor economice și politice. Dacă ar fi dorit să facă un act de dreptate istorică, ar fi obligat Rusia să ne retrocedeze întreaga Basarabie, nu doar județele din sudul ei. Dezideratul Unirii nu era o noutate pentru cele două țărișoare. După înfrângerea Revoluției de la 1848, acest obiectiv devenise urgența cea mai fierbinte. Spiritele erau încinse. Mulți dintre actorii politici erau și scriitori, cu deschideri impresionante spre mase, îndeosebi prin manualele școlare. Diplomații noștri erau personalități de anvergură internațională. Știau la ce porți să bată și cum să susțină doleanțele conaționalilor. Conștiința națională era formată. Când mai marii Europei ne-au impus un test electoral (divanurile ad-hoc), nu am taxat cerința ca pe o sperietoare. Dar politica a însemnat întotdeauna și capcane, manipulări, dreptatea celui puternic, spionaj etc. După Conferința din ianuarie 1856 de la Constantinopol, a urmat, la 30 martie, Tratatul de Pace de la Paris, unde contele Alexander Walewski a ridicat tranșant problema Unirii Principatelor Române. Trupele străine s-au retras, mai puțin cele austriece, care sperau că vor reuși să anexeze ceva teritorii. Cu puțină vreme în urmă, se încheiaseră mandatele de 7 ani ale domnitorilor pământeni Barbu Știrbei și Grigore Ghica. Poarta Otomană nu putea numi alți voievozi, decât după ce se cunoșteau rezultatele Divanurilor ad-hoc. În conformitate cu prevederile articolului 18 din Regulamentul Organic, în caz de vacanță a tronului, trebuia să fie instalați caimacami. Au fost numiți Alexandru Ghica în Muntenia și Teodor Balș în Moldova. Dar, după foarte puțină vreme, înlocuitorul de domn din Moldova moare. În fugă mare, turcii l-au instalat în această importantă demnitate pe Nicolae Vogoride. Deciziile erau discreționare pentru că principatele erau sub suzeranitate otomană.

Unirea, însă, „fierbea” peste tot, atât în interior cât și în afara granițelor. Impresionante au fost mișcările unioniste ale studenților români de la Paris. Revistele România viitoare (1850) și Junimea română (1851) s-au afiliat la Comitetul Central Democratic European cu sediul la Londra, care urmărea

declanșarea unei noi revoluții europene. Studenții români, alături de care se afla și Ecaterina Conachi, au trimis memorii lui Napoleon al III-lea al Franței și lui Viscount Palmerston, premierul britanic, care i-au ajutat să înființeze la Paris un comitet cu deviza: „Dreptate! Fraternitate! Unitate!”. Așa i-a cunoscut și i-a îndrăgit împăratul pe români. Au reușit, de asemenea, să obțină sprijinul unor personalități marcante, cum ar fi: Paul Bataillard, Edgar Quinet, Hippolyte Desprez, Jules Michelet, Ledru Lorin, Dudley Stuart, care au pledat în presă sau în Parlament în favoarea românilor. Și vienezii au pus umărul la împlinirea visului nostru secular. Înainte de luptele de la Sevastopol, când nu se știa cine va învinge, la 26 martie 1855, la o conferință preliminară de pace, baronul Francois de Bourqueney a pus pentru prima dată, în fața Europei, problema Unirii Principatelor Române. Era fructul emigrației române de la 1848. Și pentru că această propagandă electorală era costisitoare, studentul Ion I.C.Brătianu a vândut o moșie a soției sale și a asigurat fondurile necesare. Începând cu 14 aprilie 1856, unioniștii au scos la Bruxelles, în limba franceză, revista „*Steaua Dunării*”, care a apărut până la 1 mai 1858 și a avut un rol foarte important în pregătirea Unirii.

Despre această publicație, Constantin Alexandru Rosetti scria că „*este mai mult decât un jurnal, este o operă vie de adevăr și patriotism, ea a luat cu curaj apărarea proiectului unirii celor două principate într-un singur stat și a sacrelor principii ale revoluției*”. Încet-încet, centrul luptei pentru Unire se stabilește în țară, în special în Moldova, pentru că numai aici a existat o puternică mișcare antiunionistă. Au loc întruniri în marile orașe, în cadrul cărora sunt combătuți vehement separatiștii. Au apărut și niște pași mici care aveau menirea să anunțe apropierea Unirii. În 1842, a existat un proiect de unificare a măsurilor și greutăților în cele două principate.

În septembrie 1845 a fost oficiată cununia religioasă a lui Gheorghe Bibescu, domnul Țării Românești, la Focșani, lângă borna de hotar, naș de cununie fiind domnitorul Moldovei, Mihail Sturdza. La 1 ianuarie 1848, a intrat în vigoare o convenție moldo-munteană prin care a fost desființată vama dintre cele două țări, singurul produs nescutit de taxă fiind sarea. Se impunea organizarea mișcării unioniste, întrucât se apropiau alegerile pentru Adunarea ad-hoc. Se discuta tot mai insistent despre Unirea Principatelor sub un prinț străin și despre stabilirea unei capitale noi la intersecția celor două țări.(...)

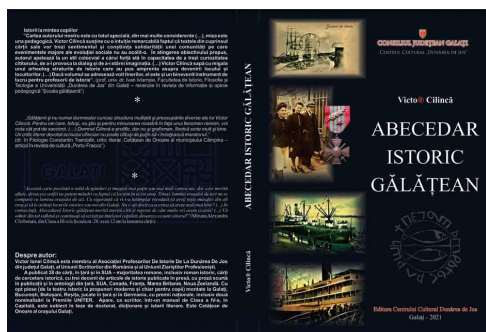
(fragment)

Un far aprins al timpului trecut

Victor CILINCĂ

Nicolae BACALBAȘA

Pasionat de etimologie am tot meditat la trei cuvinte înrudite structural *histologie*, (*h*)*istorie*, *histrion*. Țesutul viu, țesătura întâmplărilor în timp și actorul bufon. Istoria este o noțiune eminentă subiectivă. Este victima violului învingătorilor. A fost chiar teoretizată și moralizată ca victimă. A apărut noțiunea teoretică de „post-adevăr”. Au apărut legi care confiscă interpretarea unor hălci de istorie și te bagă la pușcărie dacă nu dai din coadă și nu zici „yes, of course”. A apărut și omul de timp-tip nou. Țsta n-are mamă, n-are tată (recomandarea insistentă a Uniunii Europene), n-are timpul (istoria) lui și spațiul lui (patria). Suntem aruncați în neantul nedeterminării. O producție muzicală hip-hop susține că țara te vrea prost. N-aș împărtăși impertinența acestor încă nepedeșiți. Să zicem că țara te vrea nou. Victor Cilincă e chitit pe vechi.

Abecedar istoric gălățean, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați, 2021, este ancorată în cele două noțiuni ce ar trebui dizolvate: timpul și spațiul. Timpul este istoria, iar spațiul este Galațiul, mica patrie locală. Cartea este adresată tocmai cocei ce trebuie teoretic frământată ca să produci „soldăteii neantului” - cetățenii fără memorie și fără cetate. Apropo, marele Pușkin spunea că mârlanul nu are ascendenți. Așa că Victor Cilincă prin cartea sa și preocupările sale de viață, a devenit ca și domnul Jourdain, disident fără să o știe. Cartea este un pariu subiectiv, dar câștigat. De ce subiectiv? Se adresează copiilor și tinerilor, de diverse nivele de instrucție, deci o carte cu acces larg, programat ca atare. Este o ofertă prin proiect generoasă, dar delicată și dificilă. Este o carte bazată pe o imagistică bogată, în mare parte inedită (meritul și efortul major al autorului). Omul primește informația 80% vizual, deci un demers de mare eficiență în raport cu publicul țintă.

Este un demers subiectiv căci reprezintă o selecție subiectivă de evenimente, de clipe, implicând Galațiul. Nu degeaba autorul a fost cândva membrul cenaclului literar „Noduri și semne”. Alegerea nodurilor, multe necunoscute ca atare sau ignorate, majoritatea ca semnificație este momentul întâlnirii dintre Victor Cilincă și istoria locală. O întâlnire după părerea mea fructuoasă. Privind Galațiul să ne adresăm unuia dintre cei mai inteligenți și lucizi oameni ai geopoliticii (cinismul

său ieșit din comun l-a ajutat în materie de luciditate) Talleyrand: „Centrul de greutate a lumii este la frontierele Europei, pe Dunăre”. Strânsura celor trei țări românești, despărțite istoric și unite lingvistic și liturgic, a fost în ochiul taifunului înfruntărilor celor trei imperii: Otoman, Rus, Austriac. Galațiul a fost port esențial (mai înalt, deluros, de argilă) pe axul acvatic al Europei lipsite de drumuri și utilizând pânza. Limes al Imperiului Roman, portul maritim al Moldovei aproape lipit de raiaua Brăilei, porto franco al noului stat românesc reîntregit, miză strategică în două războaie mondiale. Oraș grecesc (30-40% din populație) care va plăti pentru excesele unei revoluții care nu ne privea, Eteria (căci se dorea înlocuirea unor stăpâni de altă credință cu stăpâni, ce-i drept, ortodocși, dar citiți-l pe Eminescu ca să vă lămurii...). Un oraș clădit pe un blestem (sol macroporic) care încă nu s-a exprimat în toată groznicia sa și ars periodic, căci strategic sună frumos, dar se trăiește în pericole și chinuri. În ce privește autorul acestui abecedar (urcuș inițial pe trepte esențiale) este o personalitate tot atât de colorată ca și realitățile pe care le zugrăvește. Lumea îl știe ca jurnalist, om care scrie zi de zi, la ziarul local din Galați. Un jurnalist în mare (nu total pentru mine, aflat uneori pe malul opus al râului realității) obiectiv, echilibrat oricum, civilizată și dorind (*vox clamantis in deserto*) ordine și bun simț. Față de mine, pasional și impulsiv, total diferit, dar pe amândoi ne leagă (și ne adună) interesul față de faptul de viață și evenimentul cultural. Și în această sferă mare ne unește interesul față de istorie. Cilincă este un istoric al clipei jurnalistice, dar și al începuturilor îngropate în uitare indiferență sau incapacitate de înțelegere. Cilincă este un inginer de exploatare piscicolă, nu un om care a făcut o facultate să se afle-n treabă, ci chiar a lucrat ca inginer de producție în pescuitul oceanic. A devenit între altele și scafandru (fiindu-i frică de apă).

A lăsat memorii de pe ocean, document de excepție, din nefericire, larg ignorat ca multe alte lucruri de valoare de pe această lume. Ce este remarcabil este redarea „albă” nonpasională, noncritică. Peisaj detașat emoțional după natură. Cilincă s-a impus (și a fost oficial recunoscut) în dramaturgie. Într-o estimare globală între scriitorii români eu l-am apreciat drept „complex și complet”. A scris mult (28 de cărți) și divers. Nu mi-a plăcut tot ce a scris, dar știu că ce mi-a plăcut, mi-a plăcut mult. Și mai are un merit Cilincă: într-o lume de veleitari grafomani, în ceea ce scrie el este onest și implicat.

Unul din secretele textelor sale este că a făcut călătoria inițiativă a unei boli grele. După ce te întorci de pe acele meleaguri, te întorci schimbat și adevărat. Mă bucur că Centrul Cultural a fost de astă dată și cultural și gălățean în ce a publicat. Mă bucur că în vremuri turburi moral și cultural, există autori normali și clasici (pe lângă faptul de a fi dăruit) ca Cilincă.

ÎNTÂLNIRE ISTORICĂ ÎNTRE ION MANEA ȘI... VLADIMIR PUTIN

Ghiță NAZARE

Am citit în premieră o parte dintre cele 40 de proze scurte (publicate într-o primă formă în revista „Școala gălățeană”), cuprinse de reputatul prozator gălățean Ion Manea în volumul „Spasibo, Domnule Putin!”, apărut recent la Editura e L i t e r a t u r a ,

București, 2021. Ion Manea este deja autorul unei decade de cărți publicate la prestigioase edituri din Galați și din țară, dovedind o adevărată plurivalență a creației sale literare: proză scurtă, eseuri, critică literară, chiar poezie. Câteva exemplificări sunt edificatoare: *Cocoșul de balcon*, debut editorial, proză (1990), *De-a v-ați găsitelea*, fabule (2001), *Laptele de la miezul nopții*, proză (volum apărut la Editura Fundația Culturală Antares, 2008), *Regele ghiocelor*, proză (2013), *La girafe nu mă bag*, proză (2014-ediția I-a, 2021-ediția a II-a), *Călimara cu pixeli*, eseuri (2015), *Raftul cu prieteni*, cronici literare (2018) etc.

De regulă, titlurile multor cărți sau ale unor capitole/episoade ale acestora reprezintă o chintesență a temei abordate, chiar o abstractizare a acesteia, în vreme ce Ion Manea ne pune la încercare, pas cu pas, episod cu episod, imaginația, interpretarea, fantezia, ironia, hazul, uneori realitatea dezarmant de simplă, comică. Subiectele prozelor sale pare că se găsesc pe toate drumurile, la toate vârstele, de la poveștile pentru copii la memorialistica octogenarilor, de la întâmplări în aparență banale, dar determinante pentru un demers serios, chiar cu conotații istorice (vezi, „*Spasibo, Domnule Putin!*”), la subiecte și teme de avangardă, ce țin de strategia viitorului sau de descoperirea trecutului, chiar dacă sunt construite pe structuri ironice, comice. Câteva titluri confirmă din plin asemenea considerații: *Poliția Luminii*, *Împuşcături sub mărul fermecat*, *Un pătuț abandonat*, *Jăratec stins cu bere*, *Covrigul cu*

Nu cunosc să fi găsit în scrierile literare contemporane o forță eruptivă cu așa stranie consecvență ca la Ion Manea, chiar dacă ghemul încălțatului comic a fost strâns bine în chingi de către Caragiale. Comical oficial de acesta, în prea solicitatele dezghiocări, de tipologie, de situații, de limbaj, de caracter, și alte câteva, derivate, din acestea, până la Teodor Mazilu, Aurel Baranga, Ion Băeșu și alții nenominalizați aici, are un ingenios rezoner în posesura lui Ion Manea. Mai corect zis, în personalitatea scriitoricească a acestuia. (...) Concluziv, spun doar atât: De acum avem și noi povestitorii noștri, alții decât cei care au fost derivații din creația sadovenară. Din când în când, noi comici caricotici și în literatura noastră, scrietorii. Dar când literaturăm cu scop predestinat, nu se cuvine să rîdem, să ne gălăcim? Mulțumesc, Ion Manea, pentru seriozitatea prozelor produse de Dumăncuți! Limba română folosită este la mare cinste!

Marian Barbu

ISBN 978-606-001-426-1

eLiteratura

numărul două miliarde, *Vițelul cosmic*, *Șapte soacre dintr-odată*, *Strania întoarcere a lui Nostradamus*, *Furtul mileniului trei*, *Ulise cântând Marseilleza*, *Moș Crăciun inspectează darurile*, *Bordeiul Babei și palatul Moșului* etc.

Semnificativ pentru scrisul lui Ion

Manea, în general, pentru acest volum, în special, este crochiul - portret de creator -, postat pe coperta patru a prezentului volum, pe care îl face reputatul critic și istoric literar Marian Barbu: „*Nu cunosc să fi găsit în scrierile literare contemporane o forță eruptivă cu așa stranie consecvență ca la Ion Manea, chiar dacă ghemul încălțatului comic a fost strâns bine în chingi de către Caragiale. Comical oficial de acesta, în prea solicitatele dezghiocări: de tipologie, de situații, de limbaj, de caracter, și alte câteva, derivate, din acestea, până la Teodor Mazilu, Aurel Baranga, Ion Băeșu și alții nenominalizați aici, are un ingenios rezoner în persoana lui Ion Manea*”.

Titlul volumului este dat de o construcție literară extraordinară, *Spasibo, Domnule Putin!*, ca o amară ironie, o iluzorie întâlnire dintre Ion Manea, care a ajuns la Kremlin cu un OZN, și Vladimir Putin, căruia îi cere direct: „vreau să ne dați Basarabia înapoi!”. Surprinzător, Putin răspunde: „Cu o condiție, să primiți și Nordul Bucovinei, căci așa s-ar cuveni”. Ironia și comicul domină dialogul, Manea nefiind surprins, meditează în taină: „știam cât de generos este marele conducător, mai ales cu popoarele învecinate”. Mai mult, rămâne stupefiat când aude din gura țarului: „Domnule Manea, va trebui să luați și Sudul Basarabiei”, pentru care spune că a și vorbit cu „neastâmpărații ăia de ucrainieni”. Generozitatea lui Putin este susținută de o nouă declarație halucinantă: „N-aveți încotro, trebuie să o luați, vă ordon!”. Și la întoarcere, de la înălțimea OZN-ului său, autorul prozei ne oferă o altă

surpriză: vede că vreo 30 de trenuri înaintau de la est spre vest, iar pe fiecare vagon era inscripția „Tezaurul României”. Visând frumos, am putea să-l considerăm pe Ion Manea un mare vizionar, un Nostradamus român, încrezător că, într-o vreme, într-adevăr, va putea să-i spună țarului „Mulțumesc, Domnule Putin!”, în vreme ce acesta, de Dincolo, îi va transmite „Felicitări, Domnule Manea!”. Iată că, ceea ce nu au reușit mai bine de 80 de ani politicienii, diplomații și militarii a reușit vecinul meu, domnul Manea, să readucă în hotarele firești ale neamului românesc Basarabia, Bucovina de Nord și Basarabia de Sud. Istorică ispravă!

Ion Manea pare a fi chiar un apropiat al lui Nostradamus, pe care-l întâlnește la un apartament vecin de apartamentul său de la Blocul „Bistrița”, din Port, care ghicea cu precizie fapte esențiale din viața cotidiană: cine va fi viitorul președinte al Asociației de Locatari, când va promova *Oțelul* într-o ligă superioară, sau cât va costa un kilogram de ceapă la sfârșitul lunii. Erau preocupări de zi cu zi ale oamenilor de la blocul cu un nume transilvan. Manea trăiește, împreună cu întreaga comunitate din zonă, drama tatălui Nostradamus, care a fost luat de o tornadă tocmai când voia să pună în tomberon „punga verde cu gunoi” și așteaptă alături de doamna Nostradamus, de fiul lor Nostradamus junior și de fiica, domnișoara Nostradamus, „Strania reîntoarcere a bătrânului Nostradamus”, subiectul unei noi proze scurte.

Într-o altă proză, „Noua Maria Magdalena”, Ion Manea este impresionat de „vila îngrozitor de cochetă construită într-un timp record pe malul Dunării”, de „bolizii din garajul proprietarului”, de „comportamentul de nabab” al acestuia. Vrând să răspundă curiozității scriitorului, „nababul” încearcă să-i explice acestuia sursa îmbogățirii, dându-i o explicație bulversantă: „Am făcut asta numai și numai pentru creșterea PIB-ului în România”, drept o datorie patriotică, pentru că „dacă am sta toți cu mâinile în sân, ce s-ar alege de draga noastră țărișoară?”. Un alt episod, în aparență hazliu, cu care este confruntat inclusiv autorul, se întâmplă chiar în noaptea nunții sale, petrecută la restaurantul din Turnul de Televiziune”, cu „prea frumoasa și curata Maria Magdalena, când mireasa „mi-a fost răpită între orele zero și zece și zero și patruzeci”. De fapt, cine-i furase mireasa? Tocmai amicul său nabab, care, între timp, își găsisese cea mai nouă afacere: hoț de mirese pe care le restituie „contra unor sume importante de bani”. Acesta are și o explicație: „scopul scuză mijloacele pentru

îmbogățire”, iar pentru a justifica legalitatea demersului său precizează că „are o firmă înregistrată în acest sens”, pentru care „plătesc impozite”. Ca urmare, Maria Magdalena a fost „restituită” mirelui, după ce acesta a plătit marelui întreprinzător o importantă sumă de bani.

O temă cu care se confruntă societatea românească de 30 de ani încoace este instabilitatea politică, situație transferată în registru ironic, comic, la Asociația de Locatari de la Blocul Bistrița, la care locuiește și autorul. Astfel, subiectul celei de-a 40-a proze a volumului, intitulată semnificativ „Avem rege!”, pune în evidență dezamăgirea locatarilor de faptul că numai în ultimele trei luni s-au perindat la conducerea asociației șase președinți, tocmai într-o asociație „evidențiată pe municipiu”. Exasperați de situație, cineva vine cu propunerea salvatoare: „să ne alegem un rege!”, motivând că numai așa „va fi liniște și pace în asociația noastră, care va deveni regat”. Propunerea a fost îmbrățișată cu entuziasm, și domnul Ionescu, deși un locatar fără personalitate, de la scara 4, a devenit Ionescu I. A contat mult faptul că Majestatea Sa avea trei copii în floarea vârsei, care la rândul lor aveau mai mulți copii, deci puteau asigura monarhiei o îndelungată continuitate, deci stabilitate. Din păcate, numai după doi ani de stabilitate, stupoare! Doamna Iliescu, locatara de la scara 6, unul dintre foștii președinți, se hotărăște să dea în judecată monarhia și să-l detroneze pe regele Ionescu I. De ce? Citiți cartea lui Ion Manea!

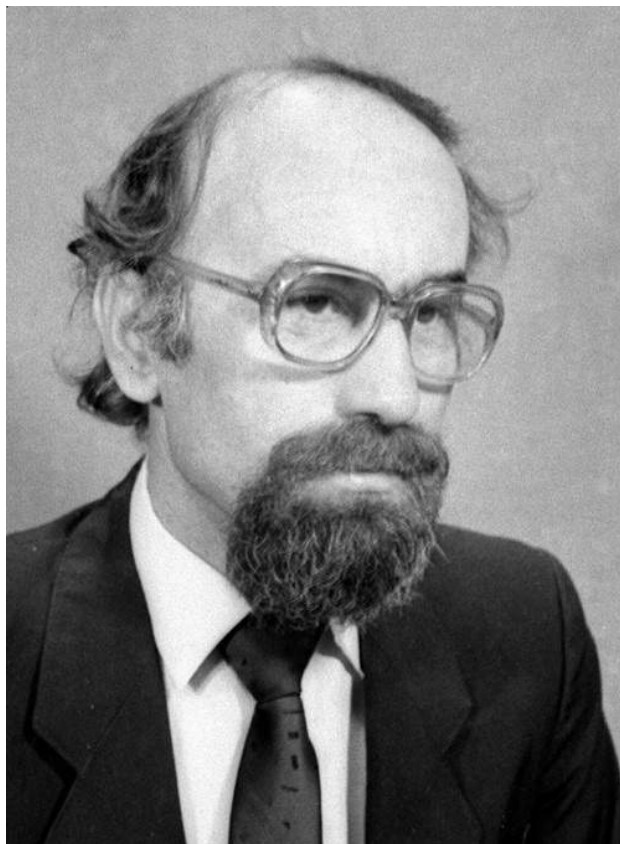
Ne oprim aici cu detalierea subiectelor câtorva dintre cele 40 de proze publicate de Ion Manea, lăsând cititorilor curiozitatea, plăcerea și bucuria de a descifra enigmaticele textelor, de a înțelege durerile autorului pentru aparent ne semnificativele drame pe care suntem nevoiți să le trăim, în speranța că oamenii vor înțelege mesajul autorului de a reveni pe drumul cel bun. Cartea va putea fi procurată de cititorii doritori pe internet.

Ion Manea face în prozele sale o critică virulentă, tăioasă a societății în care trăim, dând palme zdravene capitalismului sălbatic instalat în România în ultimii 30 de ani. Se dovedește un scriitor care deține, prin tematica și construcția prozelor sale, arta de a-și masca revolta prin ironie, prin exacerbarea comicului. Manea are capacitatea și ușurința dezarmantă de a transforma întâmplări de cele mai multe ori banale în scenarii spectaculoase. Împărtășim întru totul concluzia lui Marian Barbu: „Mulțumesc, Ion Manea, pentru seriozitatea prozelor produse de Dumneata! Limba română folosită este la mare cinste!”.

3. Fiți cu ochii pe cer!

Ion MANEA

Intrarea în scenă a Hortensiei Bengescu, în orice scenă, chiar și în aceasta, nu putea fi decât dramatică:

-E război, fato! strigă ea când se văzu dincolo de ușa cabinetului primarului.

Trebuie spus încă de la început că nu este nici o legătură între Hortensia Bengescu, cea mai bună prietenă și consilieră personală a Elenei Ionescu și celebra scriitoare născută la Ivești. Hortensia de Galați era pur și simplu unică și irepetabilă.

Elena tocmai își revizua machiajul, privindu-se admirativ într-o oglindă asemănătoare cu aceea folosită de mama vitregă a Albei ca Zăpada. Ca și nefericita fată, Elena era de o frumusețe rară, atât de rară, încât îi vom rezerva un capitol special.

-O am de la Muzeul Basmelor, de la Vaslui, știi că am fost acolo săptămâna trecută, răspunse ea, arătându-i micul obiect în care tocmai își admirase chipul. Cică ar fi autentică, chiar aia din basm, așa o fi? Naiba știe, am dat o grămadă de bani pe ea.

-Lasă oglinda, vorbesc serios, e ceva putred în Riabla!

-N-a fost mereu?

-Da, dar acum e fierbere mare acolo, i-a înnebunit Curcubeul.

-Știi tot, am fost informată, Hortensio! Uite, am aici raportul Serviciului meu de Securitate. E gravă situația, i-a supărat partea lor de curcubeu și i-a enervat a noastră, dar am și luat primele măsuri, o să-i potolim. Tu de unde naiba știi și mai ales pe unde ai umblat până acum?

-Am fost la „Emoticonul”, mi-au luat ăia un interviu. De acolo am aflat.

-Ei, lasă, știi eu ce ață te-a tras pe tine la ziar și cam cine ți-a vândut pontul...

O să aflăm mai târziu că „ața” care o trăsese pe Hortensia la „Emoticonul”, cotidianul cel mai puternic al Țiglei, se numea Ricardo Venturescu, un tânăr condeier absolut remarcabil și cu toate șansele la un viitor strălucit.

-Ia zi, Eleno, ce măsuri ai luat? schimbă rapid vorba consiliera.

-Așteaptă puțin, tocmai trebuie să sosească Toporr, directorul de la Centrul de Meteorologie și Apicultură, el a găsit o soluție. O s-o auzi chiar din gura lui.

John Iulian Toporr, pe numele lui întreg, era un australian de origine română, se născuse la Sidney, învățase acolo, dar după absolvirea studiilor superioare de meteorologie cu Magna cum Laude a fugit de acasă, din vila părintească, s-a urcat într-un avion și a ajuns în România, stabilindu-se la Țigla doar pentru faptul că aici l-a adus trenul în care s-a urcat absolut la întâmplare în Gara de Nord. „Dumnezeu a lucrat pentru mine”, avea să spună el mai târziu.

-Bună vreme! salută el de îndată ce i se permisesse să intre. Era salutul lui binecunoscut în întreg orașul. De altfel, lumea chiar de aceea și chiar așa îl poreclise, Bunăvreme.

-Stai jos, directore! Îl îmbie primărița. Vrei o cafea, bănuiesc că nu, ia zi, cum rezolvăm cu nebunii ăștia de la Riabla și curcubeul ăsta năzdrăvan care i-a scos din minți?

-Nu-s nebuni deloc, domnișoară! protestă invitatul, pe un ton blând însă. Dincolo de ciudățeniile lui sau poate tocmai de aceea, avem pe cer un curcubeu istoric, așa zice eu, unic. Nu s-a mai pomenit așa ceva în toată istoria aparițiilor spectrale celeste din întreaga lume și din toate timpurile. Poate doar incașii să fi avut, prin anul 1012, ceva asemănător, dar la dimensiuni mult mai mici și mult mai puțin dramatice, după cum

se desprinde dintr-o stelă din ruinele unui templu pe care am avut ocazia să-l văd la fața locului, când m-ați trimis dumneavoastră în delegație în toată America Latină, la frații noștri de peste Ocean.

Pe măsură ce vorbea, Iulian Toporr se înfierbânta, se ridicase deja în picioare și perora ca un avocat în cel mai important proces al carierei sale.

Cu toate acestea, Elena Ionescu eliberă un căscat încântător.

-Lasă poveștile, domnule Bunăvreme, treci la subiect! îi zise ea.

Încurajat de mica intimitate pe care o intuia în recursul primăriei la supranumele ce nu-i displicuse niciodată, dimpotrivă, făcându-i o mare plăcere să-l audă rostit de oamenii de vază și mai ales de doamne, meteorologul australian de origine română care emigrase la Galați urcându-se la întâmplare într-un tren rosti solemn:

-Unghiul, doamnă, unghiul e dezlegarea!

-Explică! îi tăie răutăcioasă primăria perorația.

-Lasă omul mai domol, fată, lasă-l să-și expună teoria pe îndelete! interveni Hortensia Bengescu. Elena îi aruncă o privire tăioasă, dar nu-i răspunde. I se adresează din nou oaspetelui:

-Zi-ne ce e cu unghiul acela al dumatăle!

-Pentru a se naște un curcubeu, reporni meteorologul, e musai ca soarele să lumineze picăturile de apă din cer dintr-un unghi de 42 de grade. Or, unghiul e acum de 43 de grade, cu unul mai mult. Am măsurat de sute de ori și cu toate că Soarele se mișcă, aparent, desigur, unghiul nu se schimbă, cum ar fi normal, ceea ce înseamnă că și vaporii de apă își schimbă, tot aparent, poziția, astfel încât trebuie să ne așteptăm ca acest curcubeu, în afară de faptul că este proțopit ca o jumătate de cerc în egală măsură peste primăria de la noi și cea din Riabla, să dureze ceva vreme, după opinia noastră, a mea personal, cel puțin trei zile și trei nopți, știți, ca în basme!

-Măi, sa fiu a naibii! exclamă Elena Ionescu.

-Dar când va apune Soarele, domnule Toporr? întrebă, ingenuă, Hortensia.

-Când va apune Soarele, domnișoară Hortensia, îi va lua locul Luna și vom avea curcubeul de noapte, moonbows, în engleză. Curcubeul acesta e cu totul și cu totul special.

-Asta vedem și noi, spune-ne ceea ce nu vede vulgul!

-Vulgul, domnișoară, nu vede și nu știe că acest curcubeu nu este political corect!

-Ce te face să crezi asta?

-Refracția și reflexia.

Elena Ionescu se ridică în picioare, întinzându-și pe verticală întreaga frumusețe de care era în stare, clipi precipitat din genele-i lungi și misterioase și, plimbându-se cu mâinile la spate prin încăpere, zise autoritar:

-Prea puțin mă interesează chestiile astea strict tehnice, cu unghiurile, cu refracția și cu Luna, mie să-mi spui, domnule Bunăvreme, cum putem șterge de pe cer partea de curcubeu de deasupra dușmanilor. Da, e tare urâta partea lor, dar tocmai de aceea, vreau să dispară și să strălucească pe cer doar partea noastră frumoasă. Trei zile și trei nopți, așa cum spui!

-Stimată doamnă, aceasta nu se poate!

-Cum? țipă primăria.

Hortensia tresări. Știa de ce e în stare prietena sa în situații de iritare.

-Și nici n-ar fi productiv, domnișoară, reveni Bunăvreme. N-ar fi mai bine să le urățesc cât pot eu de hidos partea lor? Să ne batem joc de ei? Să-i învățăm minte, să-i facem să crape de ciudă? De rușine?

Genele Elenei se unduiră într-un dans aproape erotic. De sub ele, o privire curioasă, plină de poftă nedefinite, îl făcu pe meteorolog să se înfioare de o bucurie rară.

-Ei, da! Acum îmi dau eu seama cam cum e cu corectitudinea dumatăle politică, așa te vreau, meteoroloage!

-„Meteorologule” e corect! sări Hortensia.

-Eu accept orice cuvânt de la domnișoara primar! se linguși Toporr.

Și efortul lui nu fu de prisos.

Răscolită în toate măruntaiele de un gând parșiv și mai ales mulțumită de consecințele practice ale acestuia în plan strategic, ea sări peste John Iulian Toporr și-l sărută zgomotos pe obrazul drept.

Bărbatul încremeni pentru o secundă, apoi, parcă trezit la viață de o adiere magică, strigă cu patos:

-Servesc Tiagla!

„Am crezut că vrei să-l dărâmi pe bietul Bunăvreme!” îi va zice Hortensia mai târziu, la o șuetă. „Ce vrei? Eram cu ceva zile mai tânără”, îi va răspunde, râzând, Elena.

-Bine, prietene, a încheiat primarul discuția, du-te și apucă-te de lucru! Când vom vedea efectele?

-Cât de curând, domnișoară primar! Cât de curând! Fiți cu ochii pe cer! spuse el și, după ce salută respectuos, de două ori, către fiecare dintre cele două oficialități, părăsi încăperea.

Pe stradă, sub curcubeul lui, domnul Toporr radia de bucurie. O iubea.

Dar cine nu o iubea pe Elena Ionescu?

Din romanul în lucru „Galbrail, mon amour”

Ucenic la „Câinele Negru”

Violeta IONESCU

Era pe la începutul vacanței de vară, când Paraschiv Nicoară, zis Pachel, tocmai împlinise 14 ani și tatăl lui s-a gândit să-l dea să învețe meserie la Schwartz Hund, un neamț care ținea o prăvălie de vopsele și chimicale în spatele Pieții Noi, pe strada Tecuci, cam peste drum de colțul cu strada Sf. Spiridon. Că așa era înainte, copiii mai măricei nu erau ținuți acasă, să mănânce pâine degeaba și să bată țurca pe maidan.

Prăvălia se numea „Câinele negru” și o bună vreme Pachel i-a deschis cu teamă ușa de la Intrare care se lovea de un clopoțel, să nu trezească vreo javră ascunsă cine știe pe unde. Când îl trimetea patronul în magazie, să caute un pachet de praf de ceva sau o cutie cu vopsea, până să le găsească tremura de frică să nu apară din vreun colț dihania păroasă și să-l facă bucățele... Nu se liniștea decât când închidea ușa după el. Cu atât mai mult cu cât la intrare, ca să-și facă reclamă, patronul sau altcineva pictase capul unui câine negru, cu gura întredeschisă, gata de atac... Asta până ziua când s-a lămurit că, de fapt, „câinele negru” este chiar patronul lui, fiindcă, pe nemțește, Schwartz Hund, asta înseamnă...

O fi negru la suflet sau în cerul gurii?, gândea băiatul, mai ales când primea câte o bruftuială din partea lui. Îl ținea acolo fără salariu, în schimb îl învăța meserie. Și meseria nu se învață fără s-o ții minte. Așa că îl mai și plesnească în treacăt, îl mai și ocăra. Nu prea tare, că o fi avut și el copii.

Prima lecție a început cu spălatul podelelor - și știți ce greu se ia vopseaua de pe podele? - și cu șmirgheluitul tejghelei, să se radă toată vopseaua de pe ea. A frecat, săracul de el, ce-a frecat, până i s-au înroșit palmele, răbdând doar cu gândul că într-o zi... se va duce și el cu băieții la scăldat, la Brateș, la Șiret, la Prut sau la Dunăre, că doar ape avem la Galați gărlă! și trece vara asta degeaba... Și va înota în apa rece ca gheața, și va înota, ca un pește va înota!... La urmă a primit o scatoalcă, fiindcă trecuse cu vederea colțurile. Dar nu s-a plâns, că era băiat mare. A tăcut, a îndurat și le-a luat din nou la frecat.

Când s-a mai lămurit cum stau lucrurile, a început să ridice capul din pământ și să fie mai atent cu ce-i în jurul lui. „Măi, să fie, mă aflu într-un magazin de vopsele! Ia să vedem, ce avem aici?”

S-a gândit că dacă tot își pierde vara acolo ca băiat de prăvălie, măcar să se aleagă cu ceva, să „fure”

meșteșugul „Câinelui”, să învețe pe dinafară cum se pregătesc vopselele, cum se numesc prafurile și uleiurile alea care se amestecă și put de-ți taie respirația. Și în scurtele momente de liniște, când nu-l vedea nimeni, Pachel a început să ia la rând rafturile și să „înregistreze” tot ce vedea pe acolo.

Prăvălia aceea semăna, în imaginația lui, cu „Peștera lui Aii Baba”. Era plină de cutii cu tot felul de vopsele, gata preparate sau sertare cu prafuri colorate, dulapuri pline de sticlute cu uleiuri de in și alte sticle cu dizolvante, saci cu ipsos, ciment, iar pe pereți atârnav seturi de pensule, perii, bidinele și alte ustensile pentru întins vopseaua pe pânză, pe carton sau pe un perete. Iar mai în fund se găseau o grămadă de butoaie și butoaie cu substanțe necunoscute, puternic mirositoare. Dacă stăteai mai mult timp acolo, puteai să cazi și să nu te mai trezești, așa de amețitor era aerul și până să ieși îți vâjâia capul și auzai câinii urlând...

Mirosurile chimice mai erau cum mai erau, dar substanțele care îi mânjeau și îi ardeau mâinile erau chiar de nesuportat. „Câinele negru” se învățase cu ele, dar palmele lui deveniseră în scurt timp la fel de aspre ca podelele pe care le curăța zilnic.

Reclama din ziarul ținut permanent pe tejghea era totuși încurajatoare, fiindcă recomanda prăvălia ca pe un „Depozit permanent de vopsele, uleiuri, lacuri, chimicale, droguri, articole de parfumerie și toaletă”. Într-adevăr, avea de a face acolo cu o grămadă de produse de care nu auzise în viața lui și la care nici nu visase vreodată. Și toate se potriveau în prăvălia domnului Schwartz, mai ales când le potriveau el însuși, cu mâna lui. La vopsele mă refer, desigur. Pachel începu să fie mai atent. Avea de învățat. Domnul Schwartz „simțea” culorile și le îmbina... ceva de speriat! „Vedea” vopseaua pe pânză, pe perete, pe rama de tablou, pe cercevea, pe gardul de nuiele ori pe grajdul din fundul curții. Numai întreba cumpărătorul unde vrea s-o pună și își dădea seama ce combinații merg mai bine, cât să dea și cât să ceară. Era un negustor cu simț practic, dar și artistic, desăvârșit, preocupat de câștigul propriu, dar și efectul produselor sale. Dacă respectivul revenea, îl întreba cum a ieșit și se bucura ca un copil dacă era lăudat. Da, acesta era „Câinele Negru”, căruia i se dusesse vestea în oraș. Așa îl catalogau cei care-l vedeau cum măsoară cu atenție de farmacist prafurile acelea colorate,

contrabalansându-le, pe talerele lui de bronz, cu greutate mici, mici de tot... Desigur, nu din zgârcenie făcea el asta, ci dintr-o cunoaștere exactă a proporțiilor care să dea nuanța convenită amestecurilor sale. În meseria lui era neîntrecut. Tatăl lui Paraschiv, agent al unei firme de produse chimice, care călătorea mai tot timpul prin țară și cunoștea la oameni, nu și-ar fi dat feciorul orișicui! Pachel trebuia să-l urmeze în branșă, trebuia să devină negustor de produse chimice! Că doar era o meserie destul de frumoasă, de ușoară și de bănoasă, după părerea lui!

Odată s-a plâns tatei de ce îndura acolo și s-a ales cu o prafătură zdravănă: „Sigur, nu-ți place să muncești, pâinea se câștigă greu, așa-i? Vrei să stai acasă pe cuptor, să-ți dea mă-ta dulceață în gură cu lingurița! Nu așa se trăiește, băiete! Viața e grea! Învăță să-ți câștigi existența!” s.a.m. d.

„Cum să mi-o câștig, gândea băiatul, când „câinele” ăla nici măcar nu mă plătește?!” ...

Erau zile când nu suna clopoțelul de la intrare decât o dată dau de două ori și veneau clienți pe care îi servea patronul personal. Iar când servea el, pe Pachel îl trimetea de acolo, zorindu-l să-i aducă pungi, să-i mai aranjeze mărfurile la locurile lor, chiar dacă erau aranjate, numai să nu vadă ce combinații face. Dar Pachel trăgea cu ochiul și era numai urechi. Învățase să prindă orice mișcare din zbor, că-i mergea mintea, nu glumă.

De câteva ori, când nu mai era nimeni prin preajmă, începea să mâzgălească foi de hârtie cu resturi de vopsea, așa încât, domnul Schwartz Hund, surprinzându-l, a rămas cu gura căscată. Și-a dat seama că ucenicul lui, „o fi el prost, dar are simțul culorii”, și doar nu desenase nimic, se juca doar, alăturând culori diferite. Ce o fi văzut domnul Schwartz, nu se știe, dar de atunci l-a avansat. L-a ridicat de la podele pe verticală, să-i vopsească prăvălia, și pe dinăuntru și pe dinafară.

După o lună și ceva, după ce „Câinele negru” își schimbase fața, devenind o incintă veselă și primitoare domnul Schwartz l-a chemat pe tatăl băiatului și i-a arătat ce desene a făcut ucenicul lui pe pereți, neuitând să specifice că acestea erau roadele celor învățate în prăvălia lui și spunându-i, fără glumă, că băiatul este foarte talentat. Și chiar dacă nu va deveni un bun negustor, așa cum își dorise domnul Nicoară, măcar are șansa să devină un mare artist! Și uite-așa s-a terminat ucenicia lui Pachel pe la jumătatea verii, spre bucuria băiatului și marea amărăciune a tatălui său, care n-a mai stat pe gânduri, și-a luat odrasla acasă, apostrofându-l cu obidă: „Știam eu că nu ești bun de nimic!”...

Scriitorii lunii ianuarie membri Filiala Sud Est a Uniunii Scriitorilor din România

Victor Cilincă
15 ianuarie

Carmen Racovită
10 ianuarie

George David
11 ianuarie

Valeriu Valegvi
11 ianuarie

Silvia Bitere
18 ianuarie

Gheorghe Petcu
24 ianuarie

Ion Manea
26 ianuarie

Bazooka

Nicolae BACALBAȘA

O armă antitanc sprijinită pe umăr. Un tub oarecare, o rachetă în coadă. Racheta portabilă antitanc care a revoluționat raportul dintre infanterist și carul de luptă, are un nume care sună ciudat, și care m-a intrigat de ani buni: bazooka.

Etimologist, îndrăgostit de originea cuvintelor, forma contrasă a istoriei întregii omeniri, sunt ros de molia curiozității și incitat de această sonoritate exotică. Patronul acestui termen este un general american Gladeon M. Barnes, armurierul armatei SUA, care la vederea armei prezentate și-a amintit de Bob Burns, un umorist rural din anii 1930. Acesta cânta la un instrument straniu, un hibrid între trombon și burlan de sobă de gătit, pe care l-a numit bazooka. În rest este o întâlnire între nemți și americani. Principiul fizic pe care bazează a fost descoperit de un inginer neamț de minerit Franz Xaver von Baader în 1792.

Arma a fost creată de un chimist american care fabrica torpile navale în 1894. Cade în uitare. Primul război mondial nu beneficiază de ea. Este redescoperită militar în 1930 de nemți și elvețieni. Elvețienii dau datele englezilor și francezilor, apoi trec la americani.

În 1942 lansatorul de rachete antitanc se naște în SUA. Este utilizată în debarcarea americană în Africa de Nord. Se dovedește a fi un semieșec.

Nemții preiau această armă și o perfecționează rezultând un ucigaș redutabil de tancuri. Tot aceștia dezvoltă și o variantă aproape suicidală, ceva mai simplă, panzerfaust, pumnul antitanc.

Un pumn antitanc i-a salvat viața tatălui meu în august 1944. Rușii au împânzit Moldova cu tancuri ușoare de producție americană. Tata, cu gamba străpunsă este culcat în colb printre păpușii rari și uscați pe baza unui delușor. De jos, din vale, urca un tanc ușor rusesc. Nu se vede, doar se aude. Urcă prudent, lent, pe pipăite. Se aude cum se deplasează hoțeste, zală cu zală a șenilei. Este acum la câțiva zeci de metri. Tată-meu este obsedat de cele două opțiuni care i se oferă: mă ciuruiește cu mitraliera sau mă calcă cu șenila? Altă alegere nu are. La o aruncătură de băț apare turela deasupra. Adio viață. Bruscul detunătură și tancul ia foc la vreo 15 metri de el. În porumb, un soldat neamț, aproape un moșneag, a declanșat măciuca faustpatronului.

O, dacă nemții nu capturau în Tunis racheta americană M1,
O, dacă în câteva luni inginerul neamț nu o perfecționa,
O, dacă moșneagul nu se trântea în porumb lângă tata...
Ghemul întâmplărilor încârligate numit Soartă.

Ziua culturii naționale

Românii de pretutindeni celebrează la început și la final de an două repere fundamentale pentru țara noastră: 15 ianuarie, ziua culturii naționale, și 1 decembrie, *ziua națională a României*. Cele două date reprezintă stâlpii identității noastre și ne amintesc an de an cu conștiințiozitate cine suntem.

În urmă cu 11 ani, în premieră pentru țara noastră, a fost marcată *Ziua culturii naționale* pe data de 15 ianuarie 2011, în semn de omagiu față de poetul național al românilor, Mihai Eminescu.

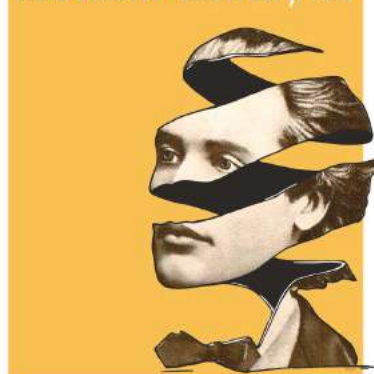
Camera Deputaților a adoptat pe data de 16 noiembrie 2010 un proiect de lege prin care ziua de naștere a lui Mihai Eminescu a devenit Zi a Culturii Naționale, act normativ ce a întrunit 175 de voturi favorabile, unul împotriva și două abțineri. Din expunerea de motive a inițiatorilor amintim: „Ziua Culturii Naționale va fi, în viziunea noastră, o zi în care nu celebrăm doar un mare creator, ci și-o zi de reflecție asupra culturii române, în genere, și a proiectelor culturale de interes național.” Decretul pentru promulgarea zilei de 15 ianuarie Ziua Culturii Naționale a fost semnat pe data de 6 decembrie 2010, iar Legea nr. 238 din 7 decembrie 2010 a fost publicată în M.O. 831 din 13 decembrie 2010. Ziua de naștere a poetului Mihai Eminescu a devenit Zi a Culturii Naționale și în Republica Moldova în urma hotărârii autorităților acestei țări.

Ziua Culturii Naționale este marcată și în alte țări europene, prilej pentru a fi omagiați oameni de cultură reprezentativi pentru fiecare stat în parte. În Spania Ziua Culturii Naționale este marcată la data morții lui Miguel de Cervantes, iar în Portugalia, în ziua în care s-a născut poetul Luis de Camoes.

De ce l-au ales românii pe Eminescu? Tudor Argezi spunea într-o înregistrare de arhivă fonotecă radio realizată în 1955 că a vorbi despre acest poet este ca și cum ai striga într-o peșteră vastă. Nu poate să ajungă vorba până la el, fără să-i supere pe ceilalți. Numai graiul coardelor ar putea să povestească pe harfă și să legene din depărtare delicata lui singurătate ca slavă. Într-un fel, Eminescu e Sfântul preacurat al versului românesc. Din tumultul dramatic al vieții lui s-a ales un crucificat. Pentru pietatea noastră depășită, dimensiunile lui trec peste noi, sus, și peste văzduhuri.

ZIUA CULTURII NAȚIONALE

Mihai Eminescu - între trecut și viitor

Fiind foarte român, Eminescu e universal, asta o știe oricine citește. Criticul literar Tudor Vianu spunea că fără Eminescu am fi mai altfel și mai săraci, iar Constantin Noica concluzionează că marele poet reprezintă omul deplin al culturii românești.

Eminovici Mihai este cel deal șaptelea din cei unsprezece copii ai cuplului Gheorghe Eminovici și Raluca. Data și locul nașterii poetului au fost acceptate ca fiind 15 ianuarie 1850, Botoșani, deși informațiile cu privire la acest subiect sunt variate.

A debutat literar în anul 1866 în revista Familia condusă de Iosif Vulcan, același care l-a transformat pe Eminovici în Eminescu. Între 1866 și 1869 a călătorit prin Transilvania, prilej pentru a cunoaște realitatea românească. În 1867 s-a angajat ca suflor și copist de roluri în trupa lui Iorgu Caragiale, ulterior devenind suflor și copist la Teatrul Național din București, unde l-a cunoscut pe I. L. Caragiale. Între 1869 și 1872 a fost student la Viena, un „auditor extraordinar” la facultățile de filosofie și drept, loc în care va lega prietenii cu Ioan Slavici și Veronica Micle. Tot acum a început să colaboreze cu revista „Convorbiri literare”. În 1874 predă logică la Institutul academic în locul lui A. D. Xenopol și este numit director al Bibliotecii Centrale din Iași. Un an mai târziu, în 1875, rămas fără slujbă primește postul de corector și redactor al părții neoficiale la Curierul de Iași unde realizează numeroase rubrici fără să le semneze. Începe să frecventeze cu regularitate ședințele Junimii, unde îl introduce și pe Ion Creangă. În 1877 părăsește Iașul și se mută în București dedicându-se gazetăriei în redacția ziarului Timpul. În ianuarie 1883 este internat pentru o scurtă perioadă în spital cu diagnosticul de manie acută. Era deja cunoscut faptul că starea sănătății lui devenea tot mai precară de la un an la altul. În 1883 este trimis la un sanatoriu din Viena. În primăvara anului 1884 este externat și se întoarce în Iași, dar câteva luni mai târziu, în noiembrie, este internat în Spitalul Sfântul Spiridon din oraș. Își găsește sfârșitul după perioade de aparentă sănătate și episoade de revenire a bolii în sanatoriul doctorului Șuțu din strada Plantelor din București, pe data de 15 iunie 1889.

Valeriu MITITELU

copilăria

copilăria am trăit-o cu groaza că or să mă fure
țigani
că popii abia așteptau să-mi scurteze din limbă
că orice răspântie afla despre praștia mea
și geamurile sparte-n vecini

toate au început într-o joi
știu asta de la ai mei

pe atunci nimic nu părea imposibil
trebuia doar să plâng
stăpâneam marea artă de-a plânge
nimeni nu mă întrecea
nici măcar soră-mea - premianta de serviciu a școlii
plângeam zbătându-mă ca o găină decapitată
iar soldățeii de plumb se-adunau culcușindu-mi-se în
palme
fetișizam în anii aceia foșnetul celofanului de la
bomboanele cubaneze
prizam cataloagele neckermann
și construiam lumi de hârtie
nu apucasem să pun piciorul în iad
nu dețineam noțiuni despre rai
îmi imaginam doar că raiul miroase a portocale
veneau umbrele înserării coborau pe albul pereților
iar eu le hrăneam lepădându-mă de spaimetele zilei
închinându-mă mereu altora
dispus să îmi cumpăr pe oricât o dramă numai a
mea
adevărul era ținut departe
creteam neavând habar că devin o cutie
în care vor fi îndesați sămburi amari
și singura certitudine era clipa

adevăr vă spun vouă

am iubit numai curve
istoria mea neromanțată este îngropată aici la piept
sub tunică
dacă pe linia orizontului o tristă se zvârcolea în
disperarea amiezei
hop și eu! - colac de salvare
pai
de mine s-au agățat cu dinții și ghearele toate
naufriatele
fără busolă fără niciun instrument de măsură am
tăiat apele
scotocind pântecul putred și întunecat al leviatanului
trăgându-le cu brațele goale până la țarm
printre poeme cu ce și cum o să fie
eu le-am oblojit rănile
eu le-am descâlcit pletele
și le-am pudrat
și le-am pupat talpa

acolo unde o lacrimă încolțea
încolțeam eu - întâiul chemat
mi-am lăsat soarta la cheremul tuturor îngerășilor
neavând habar că dragostea ține și ea doar trei ani
după teoriile unora
am fost o marfa perisabilă procurată la negru
am iubit

am iubit numai curve
oferindu-mă să le fiu șoricelul alb de laborator pe
spinarea mea s-au testat teorii personale ca un hatâr
numele chiorului aducea cu el liniște
la fiecare răscruce era șoptit numele chiorului
uite-l p-ăla cu tumele e chioru' lăsați-l să joace
pân' o crăpa jierea-n el!
și am jucat și m-au jucat
și m-au azvârlit ca pe zaruri
și am uitat să mai leg frăție cu dracu'
he-he! don quijote ești o copie grosolană

obrazul meu nu a ratat nicio palmă
toate șuturile în cur eu le-am ales de la ruptul turtei
am fost roata de rezervă a lumii
os de ros și carne de tun
am fost premiul de consolare pentru fiecare învinsă
pionul calul nebunul
așa a fost

pentru că dacă nu s-ar fi întâmplat
nu a a fi scris

cușca

sunt înconjurat de oameni drăguți
care mai de care îmi desenează o lume glossy
trebuie doar să cred și așa să defilez înaintea
numai că eu am și uitat cum se pune picioru-n
pământ
nu văd nu aud și nu simt
de trei luni ești plecat
de trei luni țin sub unghii țărâna
beau mă împiedic și cad ca un animal sedat
scos din pădure cu sacul pe cap

sunt un animal obosit și golit de instincte
ghicesc numai muștele într-un surd bâzâit și mersul
lor umed
brăzdându-mi obrazul cu un firisor de salivă
viețuiesc într-o cușcă din care zăresc jumătate de
cer prizărit
dimineața și seara sunt scos ca într-un ritual la
plimbare
șoptindu-mi-se „only you”

ah! dacă le-ai vedea sarabanda nebună
tată, mi se toarnă colir în orbite
mi se dă pe pâine indiferență ascunsă-n lirism
sunt dresat să le-nghit pân' la ultima firimitură
uneori între veghe și somn mi te ghemui sub pleoape
rugându-mă să prindem răsăritu-mpreună
ca pe o pasăre rătăcită de stol
se întâmplă atunci să visez jumătatea cealaltă de cer
- stele și-o lună plină
pâlpâi ca flacăra lumânării sub pleoapele mele
palma ta caldă mă ascunde în ea - bob somnoroasă în
păstaie
viața își recapătă strălucirea unei monede adunând
în ea soarele
doar atunci norii lănoși se topesc iar zărilor nasc
prematur curcubeie
altfel totu-i la fel
- îmblânzesc niște cute pe o haină de-a ta
beau mă împiedic și cad
somnul mă înhață și așa ucid ziua
de cinci luni culc capul pe-o haină viețuind într-o
cușcă
înconjurat de oameni drăguți

îngerul

vine o vreme când în sfâșit găsești acel timp
și apuci să stai de vorbă cu îngerul tău păzitor
dintr-o dată îl vezi și simți aripa
ai vrea să nu îl mai pierzi
și-atunci îl bagi în sân ca pe un pui de câine plouat
alergi cu îngerul pe coclauri
țopâi faci salturi mortale
scrii tumbetele cu majuscule
el este acolo
știi că este acolo ghem între suflet și lume
sistole și diastole
fugi cu îngeru-n sân fugi înghițind pământul
trăgând până la unghie din același muc acrit de
țigară
îngerul tău rezistă și nu se supără
vine o vreme când cârciuma e singura biserică în
care te poți regăsi
primind adevărul și legile
iar îngerul ți-o scoate în drum
îți dă brânci te înghesuie-n ea
dintr-o dată ești marele amenhotep al egiptului
ești zeul suprem
și mâna ta largă dă un rând de băut fiecăruia
și stai la taifas cu mai-marii și te tutuiești cu moartea
și râzi senin de toată foșgăiala diurnă
iar viața ta e o chiflă din care a mai mare bucată
o rupi și o arunci pe fereastră miluind cerșetorii
până la ultima părăluță până la ultimul pahar până
se stinge lumina
până când te faci una cu îngerul
covrig în gura cârciumii

Eugenia Bădilă Karp

Carousel

Primii ochi deschiși
Au văzut
Ultimii ochi închiși;
Un pas înainte
Pentru tine
Și-un pas înapoi
Pentru el;
Și tu și cu el într-un carousel.

Cartea de aur

Se surpă cuvântul în noi
De toamnă
Prea multă,
De ploi;
Și încă mai caut
Cartea de aur.

Și cu el

A-nghițit Pasărea
Cerul
Noaptea s-a lipit
De-un Felinar,
Gândul bântuie
Pe Stradă
Și cu el
Și Umbra mea.

Nicăieri

De streășină casei
Stau atârinate Ierni;
Cocorii s-au dus
Și
S-au întors-
Zilele mele
Se duc
Nicăieri.

Într-o zi

M-am întâlnit
Cu mine într-o zi
Când îmi era Foame
De stele,
M-am pierdut
De mine
Într-o zi
Cu aceeași foame
De stele.

Doar eu

Și eu am fost
Un strigăt
Și eu m-am vrut
Un semn,
La umbra
Rădăcinii
Mă las-
Și plec
Doar eu.

Marele Alb

Marele Alb
Necunoscut mie
Mă știe;
Fire încurcate,
Fire descurcate
În ghemul orelor;
Maestre
Mă-nchin.

De dragoste

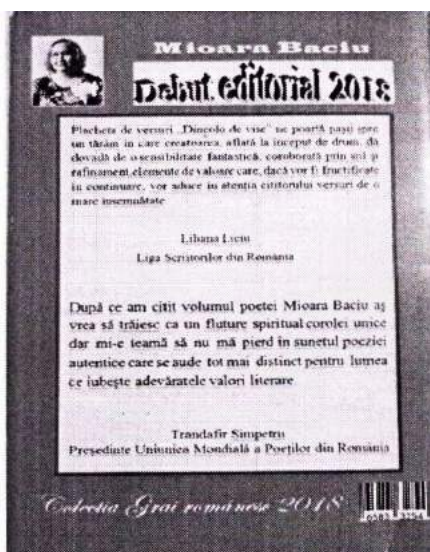
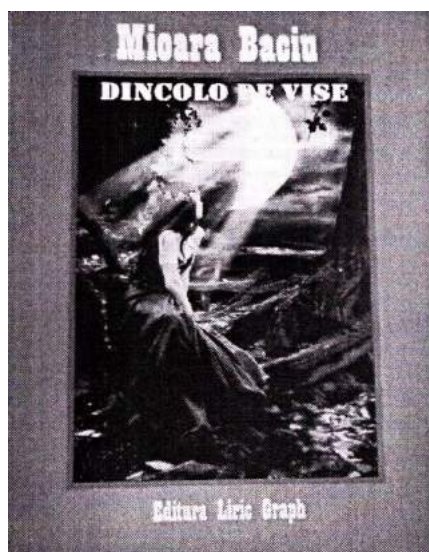
Iarna aceasta
Părea altcumva.
Mă troieniseră
Iubirile cândva;
Acum ninge
Blând
Și-s beat de
Fericire,
De dragoste-s
Flămând.

Am fost

Am fost și trunchi
De salcie
Și
De stejar;
Din mine
Au construit
O casă
Și un pian.

Mioara Baciú: Poeta ceasului de veșnicie

Autoarea Mioara Baciú, ea însăși, aparține unui timp concret istoric și unui spațiu care își imprimă pecetea asupra poeziei.

Lipsind aceste caracteristici, poezia nu va fi decât un pumn de cenușă care, la cea dintâi adiere, se va spulbera.

Poezia, pe care aș dori să o confund cu sensibilul, cu puritatea, își caută, ea însăși, proprii săi cititori.

Căci este un lucru bine știut faptul că ea poate fi receptată și trăită doar de o anumită categorie de

A scrie despre distinsa doamnă Mioara Baciú îți trebuie un ceas de veșnicie, pentru că ea poeta se definește cu verbul “a căuta” în sferile în care-și depășește semnificația, cu verbul „a izbăvi”.

Poezia domniei sale este căutare, ea însemnând izbăvire. Căci a te izbăvi de destin înseamnă a-l depăși, dar depășirea aceasta este o himeră care, ca toate himerele, trăiește doar o clipă.

Conștiința noastră e un Sisif, dar stânca pe care o poartă atinge întotdeauna o treaptă.

Cel ce învinge jertfa:

Iar dincolo de timpul și de visele mele,
Las lumii, în clipe arzânde, poemele
Cuvinte despletite, tăceri mii, viscolite
Aripi de lumină și punți răscolite!

(Dincolo de vise)

Se învinge pe sine, învinge propria sa conștiință.

Volumul de versuri semnat de Mioara Baciú „Dincolo de vise” este o marcă în care anotimpul și spațiul reclamă o anumită poezie, o poezie care să le depășească, dar aceste două coordonate, indispensabile, se vor regăsi, tot astfel precum ecoul mării în scoică:

„Peste gânduri rătăcitate-n anotimpuri târzii

E zumzet de frunze, e foșnet de vise...

E ploaie în suflet și-n inimi pustii

E dor, e plecarea, e plânset, e gol...

E rază de soare, speranță și zbor...”

(Toamna)

cititori, cei care au spiritul deschis autocunoașterii. Cei ce doar încearcă o regăsesc într-o oglindă străină, dar care, printr-un efort, le aparține:

Dimineți mirosind a frunze

Rătăcite-n doruri cu parfum de toamnă

Angoase prăvălite peste

gânduri

Pitite-n anotimpuri târzii...

(Autumnală)

Poeta Mioara Baciú are curajul de a apărea în fața cititorilor fără mască, dăruindu-se semenilor.

Iar, dacă aceștia și-o vor apropia, dacă se vor regăsi în propria sa regăsire înseamnă o depășire a timpului și spațiului.

Poezia nu înseamnă, pentru poeta Mioara Baciú, decât a gândi în scris pentru a aparține, în ultimă instanță, altuia.

Așadar, căutarea semnifică o dublă izbăvire.

Vă recomand volumul „Dincolo de vise”, semnat de Mioara Baciú, și veți vedea că fiecare formă a realității ascunde o metamorfoză care ne poate scăpa, bucuria reveriei este egală cu cea a cunoașterii.

După ce am citit volumul poetei Mioara Baciú aș vrea să trăiesc ca un fluture spiritual corolei unice dar mi-e teamă să nu mă pierd în sunetul poeziei autentice care se aude tot mai distinct pentru lumea ce iubește adevăratele valori literare.

Trandafir Sîmpetru, membru USR

SOCIETATEA „MIHAI EMINESCU” DIN CERNĂUȚI

Radu MOȚOC

Revista Glasul Bucovinei nr. 1-2 din 2019 publică un articol de aniversare la 30 de ani de existență (1989-2019) a Societății pentru cultură românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți.

Lucrarea este redactată de doamna acad. Alexandrina Cernov, care este membră fondatoare al acestei societăți. Din acest articol de mari dimensiuni vom selecta anumite pasaje, care marchează această aniversare: „La 28 mai 1989, într-o zi însoțită, se adunau românii la poarta Reședinței Mitropolitane, mulți îmbrăcați în costume naționale, cu mari și frumoase speranțe că vom avea în viitor o societate, care ne va uni într-o singură dorință, va apăra drepturile noastre ca popor băștinaș, limba și tradițiile. Pentru prima dată după 1945, Societatea a reunit românii din partea de nord a Bucovinei, din ținutul Herța și o parte din fostul județ Hotin. Adunarea de constituire a avut loc în Sala Sinodală a Mitropoliei, astăzi Sala de Marmură a Universității. În primul Statut al societății se menționa dorința de a contribui la trezirea conștiinței naționale, la cultivarea dragostei față de limba, cultura, arta, istoria neamului, de a ridica pe o treaptă avansată viața spirituală a populației românești autohtone de pe aceste meleaguri. Proiectul de statut a fost alcătuit de către profesorii Mircea Druc și Ștefan Hostiuc, la care au participat scriitorii și personalități ale vieții culturale din Cernăuți. Crearea unei asemenea Societăți răspunde unui imperativ dintre cele mai actuale și importante pentru renașterea culturii și istoriei neamului nostru. Societatea „M. Eminescu”, fiind recunoscută și înregistrată juridic, nu putea rămâne indiferentă față de situația anormală, când ușile Universității și ale Institutului de medicină din Cernăuți, sunt aproape

închise pentru absolvenții școlilor cu limba de predare română.

Fig. 1 Fondatorii Societății „M. Eminescu”: Alexandra Cernov și Mircea Druc

Peste cinci ani, la 1994 s-a sărbătorit primul jubileu al Societății. În primul an de activitate au fost organizate 30 de filiale și a fost inaugurată librăria „Lucafașul”, din care mai târziu au dispărut toate cărțile românești. În cadrul unei manifestări la Boian a avut loc dezvelirea bustului cronicarului Ion Neculce.

Societatea a înaintat trei cerințe conducerii raionale: acordarea statutului de limbă oficială limbii române în localitățile compact locuite de români, retrocedarea caselor naționalizate și recunoașterea dreptului de arborare a tricolorului pe instituțiile de stat. Tricolorul a început să fie arborat în toate satele, pe primării. Sfințit la biserică, el oferea, prin actul arborării, un prilej de sărbătoare națională.

În anul 1991, Societatea a organizat prima Conferință științifică „Bucovina - istorie și actualitate” la care au participat și bucovinenii din România. Societatea a organizat primul Congres al românilor din regiunea Cernăuți în anul 1992.

Relațiile cu filialele erau foarte strânse și se organizau lunar întâlniri cu președinții filialelor sătești. Reprezentanții Societății au mers în fiecare școală din oraș, întocmind liste cu elevii de origine română și au intrat în casele lor pentru a convinge părinții să-și transfere copiii la școala cu predare în limba română. În această perioadă au fost deschise clase românești în școlile din sate cu populație mixtă, dar nefiind susținute în continuare, au fost ulterior închise. Din lipsa de pregătire în limba maternă și umblând la grădinițe în limba rusă sau ucraineană, ei au fost nevoiți să-și continue studiile în clasa I-a în limba rusă sau ucraineană.

Din mahalalele orașului Cernăuți au fost izgonite frumoasele obiceiuri și tradiții folclorice, a dispărut portul național al localnicilor. Pe cale de dispariție se află și limba maternă.

Din inițiativa grupului „Arboroasa” de pe lângă Societate, a avut loc colectarea mijloacelor pentru restabilirea monumentului lui Mihai Eminescu la Cernăuți. Societatea a organizat mai multe pelerinaje de Hramul sfintei mănăstiri de la Putna, la care au participat peste 1.400 de membri ai Societății.

În data de 15 iunie 1996, a avut loc o manifestare culturală, dedicată lui Mihai Eminescu, unde au fost depuse flori la placa memorială de pe clădirea liceului unde a învățat Mihai Eminescu, la bustul său din curtea casei lui Aron Pumnul. Au fost rostite cuvinte de omagiere de personalități culturale, printre care și acad. Vasile Tărățeanu.

Minoritățile din Ucraina sunt într-o luptă continuă pentru drepturi, care sunt încălcate de autoritățile locale și nu numai, dar punctul cel mai nevroaligic este școala și limba”.

6 decembrie 2021

**MESAJUL
MINISTRULUI APĂRĂRII
NAȚIONALE
CU OCAZIA EVENIMENTULUI DE
LANSARE A CĂRȚILOR
DOMNULUI GHEORGHE PETCU
ÎN COMUNA CISLĂU, JUDEȚUL
BUZĂU,
23 SEPTEMBRIE 2021**

Am luat act cu deosebită onoare de activitatea de lansare a cărților domnului Gheorghe Petcu: „Doamna Neaga din Cislău, regina Țării Românești. Legende și adevăr”, „*Legende buzoiene. Legende râmnicene*” și „*Alexandru Tzigara-Samurcaș. Amintiri buzoiene. Societatea Turiștilor Români 1903. Conacul Coralia Boldur de la MEREI*”. Este

un demers excepțional de documentare și de punere în valoare a tradițiilor și valorilor locale, din care rezultă vădit dragostea autorului față de plaiurile buzoiene și față de personalitățile care și-au lăsat amprenta asupra istoriei locurilor, dar și istoriei românilor, în general, și care fac cinste localnicilor frumosului ținut al Buzăului.

Lucrarea dedicată unei cunoscute personalități în istoria Buzăului, „Doamna Neaga de la Cislău”, reprezintă un act de evidențiere a virtuților morale ale unui personaj istoric cu o deosebită tărie de caracter, prin care se oglindește zbuciumata istorie medievală românească. Autorul accentuează devotamentul acesteia față de credința strămoșească, înfruntând stăpânirea vremii, refuzând trecerea la credința islamică, așa cum a procedat domnitorul Mihnea al II-lea, soțul său, și scoate în evidență faptele sale de ctitorire de așezăminte, biserici și cetăți.

Cartea „*Legende buzoiene. Legende râmnicene*” completează istoria locală cu date bine documentate, păstrând obiectivitatea științifică și oferă cititorilor imaginea de ansamblu a zonei geografice a județului Buzău, promovând tradițiile și simbolurile binecunoscute ale ținutului. Totodată, prin efortul depus de autor, distingem informații inedite despre personalitatea de seamă a lui Alexandru Tzigara-Samurcaș și a legăturilor sale cu meleagurile buzoiene, din ediția apărută sub îngrijirea domnului Gheorghe Petcu.

Constat cu satisfacție că prin activitățile pe care le desfășurați contribuiți în mare măsură la promovarea valorilor autentice, că prin munca perseverentă de cercetare și documentare prezentați tuturor cititorilor interesați adevărate dovezi ale existenței poporului nostru pe aceste meleaguri. Pasiunea dumneavoastră pentru acest județ reiese din ampla preocupare științifică de a reda în scris fapte istorice, mărturii despre locuri, oameni, obiceiuri.

Vă rog să îmi permiteți cu acest prilej să asigur pe distinșii dumneavoastră invitați la acest eveniment din comuna Cislău, județul Buzău, de întreaga mea considerație și să vă adresez calde felicitări și multe realizări profesionale, în deplină sănătate.

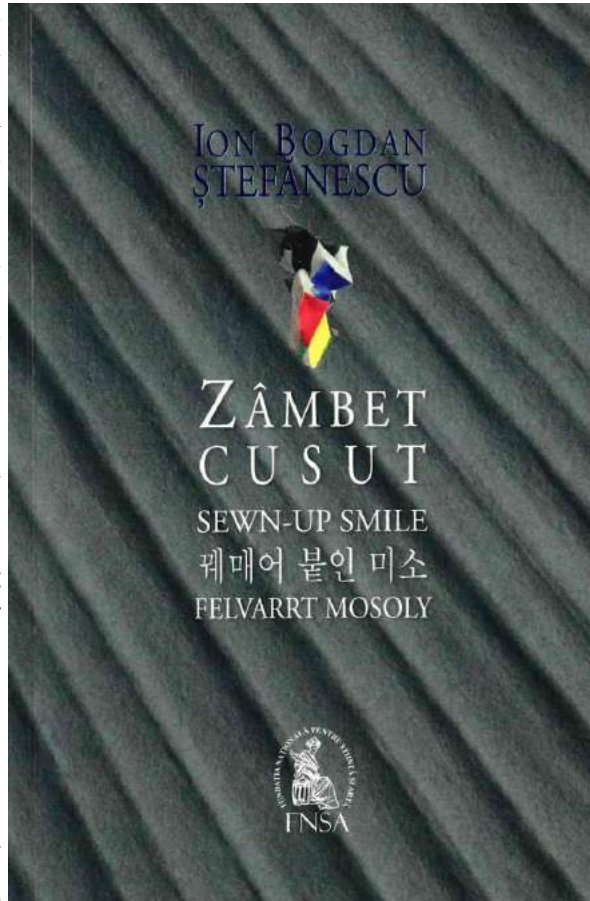
**MINISTRUL APĂRĂRII NAȚIONALE
NICOLAE-IONEL CIUCĂ**

COMPLEXE FLUIDITĂȚI LIRICE

Octavian MIHALCEA

Zâmbet cusut (Fundatia Națională pentru Știință și Artă, București, 2020), cel mai recent volum de versuri al lui Ion Bogdan Ștefănescu, pune în valoare elemente afective ce se găsesc în relație directă cu propensiunile intelectuale, de aici rezultând un spațiu cu inedite accepțiuni melodice. Titlul acestei cărți multilingve ne poate îndrepta spre o anumită ambivalență interpretativă. Consonante cu marile adâncimi nocturne, sintagmele poetului ating gravitatea interogațiilor existențiale. Aici se oglindesc deopotrivă exuberanța și durerile.

Nuanțele dramatice persistă printre cuvinte, incursiuni pe tărâmurile triste: Printre măruntaiele tăcerii/ fierea/plesnește// Ramura întoarsă peste/ colțul casei/ lacrimiază/ un cântec fără cuvinte. Metaforele lui Ion Bogdan Ștefănescu au deosebite valențe picturale, parcă în siajul plasticii lui Giorgio de Chirico. Atotputernicia cuvântului este incontestabilă. Paradigma ochiului internalizează dezvăluiri ideatice complexe. Din pregnantele esențializări ale cărții decurg fulgurații lirice încântătoare. Cele ce se duc posedă o patină greu de uitat: Ochi cu privirea/ întoarsă/ țipătul unui pescăruș/ peste naufragiu// A mai trecut un înger. Trezirea la viață nu va uita niciodată proximitatea crepusculară. Privirile se divid din ce în ce mai penetrante, pregătind unele tușe de timp abolit. Drept consecință, Râsul încurcat/ în graba teilor/ ascunde mirosul/ sau poate/ pentru un timp/secundele au tăcut. Flautul este în centrul unei ființări care în orice moment poate participa la ritmul roților în flăcări. Inflamabilul ca potențialitate ... Ion Bogdan Ștefănescu surprinde cu ingeniozitate și profilul sărutului: Melodie de culoarea/ nisipului/ surpată printre/ cuvinte// Sărutul. Totul pentru

a descoperi lumini roditoare. Reverberațiile destinului comportă fluidități estetice importante. Decriptarea semnelor va fi perpetuă. Oniric, avem sentimentul că stăm în fata scoarțelor oltenesti ale lui Țuculescu, înlăcrimate. Amprenta selenară fascinează întotdeauna, ca și nestingerea pașilor care unesc sufletele. Adâncire a enigmei, Fără sfârșit/sfârșitul/ oglindă ce luminează/părți din tine// Salt cuibărit/ într-o pată de sânge. Vorbitorul pată de sânge a lui Nichita e imediat recognoscibilă. Roze și steme întregesc tot acest tablou cu valențe fascinatorii. Poetul desfășoară jocuri percutante, petreceri lirice de cea mai bună calitate. Nuanțele ermetice ocupă un loc privilegiat: Păr înroșit cu pietre/ am rătăcit/ gheara de vultur/ apele curg în/ ambele sensuri// Cântec fără sfârșit/ în osul pieptului. Nu de puține ori, jurămintele ard și devin tremurătoare. Oglinzile găzduiesc evadări cu valențe labirintice, căi atât de proprii neliniștirilor nedisimulate. Pentru că spulberările sunt marcante, Drumul spre casă/ niciodată același/ niciodată altul/ glod preschimbat/ în templu/ de fum. Auzul pătrunde chiar și cele mai opace structuri materiale. Numai frunzele albastre păstrează nebănuite potențialități în variate direcții salvatoare. Aventura artistică va continua, în pofida discontinuităților ce s-au ivit și se vor mai ivi. Toată aprecierea pentru acest atipic volum de versuri al lui Ion Bogdan Ștefănescu, Zâmbet cusut. Căutarea esențelor nu se va opri. Posibilitățile se vor multiplica, la fel și unghiurile privirii. Pe o scenă a parfumului tare, Ochi/de culoare amară/ aerul/pașilor grăbiți// Plouă neîntrerupt/ în colțul cerului/frânt.

Valeriu VALEGI - 70

Oasele tale

Ce arome dezmoțesc oasele tale
de îndată pornesc spre zarea lor
și sufletu-mi cum o pală se grăbește
să le descâlcească visele de pomină.

ce mai vuiet îți lovește urechile
dintr-un alt vârtej abia dezmeticite,
ah, oasele tale adună primăverile
verile toamnele la un loc

atâtor ninsori adăpost sigur ești
doar să vrei să le-ascuți vrerea.
cu încăpățănare continui să le-alungi
din gânduri despotice și totuși...

Dacă trandafirii

Dacă trandafirii nu mor
ci doar coboară în subterane

de acolo revenind cu fală
pe margini de orizont sfidând
măreția amiezilor.
dacă trandafirii
nu finalizează turul lor de forță
cu niciun nor de bună seamă
sentimentul tău de însingurare
vreun armistițiu nu va încheia.
cu trandafirii la un sfat de taină
îți propun să stai nominalizând doar spinii

Cântă cuminenția

Pentru inițiați nu dai doi bani
decât dacă jinduiesc după albul
din așteptări dacă se-nvoiesc
să nu judece lipsa de fermitate
a sălciilor topite după o privire
a sufletelor ieșite la plimbare
fără aprobarea gazdelor temporare.
un ban în plus ai mai da
celor fără adăpost celor cu mintea
răvășită de zbaterile conștiințelor
atât de bine îngrijite altădată
dar vremea faptelor bune a trecut,
cântă cuminenția în toate cele.

De un veac și ceva

De un veac și ceva pare
că inima-ți bate în ritm de bolero
maestrul cologviilor despre singurătate
s-a autoexilat în sufletu-ți credul
gureșe viziuni cu pași mărunți
făcut-au înconjurul frunții tale

de un veac și ceva aștepți
ca marea să-ți depene câte ceva
din istoria lăuntrului tău
doar nukul să-l mai înțeleagă
șoimul companion o întrebare
în ceas de întomnare să-i pună.

Aida ZAHARIA

20

Doi și noi în cerc de cifre
pe sub lună ne ascundem
Eu sunt cercul
Tu ești doiul
amândoi în douăzeci
număr neștiut de nimeni
ne-nțeles decât de...
ploi de toamnă
și de fulgii ce-au căzut ușor, ușor...
eu și tu
un doi plus cercul
sub acoperișul nopții
eu te chem
tu spui:
așteaptă... douăzeciul pentru noi!

8 INFINIT

Soarele tău a apus de 50 de ori.
Al meu de 8 ori mai puțin.
Am stat lângă inima ta, în sufletul tău
De 8 ori
încercând să-ți dau răsărituri din mine
Răsturnând 8 în infinit
Ne-am jurat eternitatea,
Până la capăt,
Ținându-ne de mână
Uniți în fața altarului

Închiși în globul de cristal ascuns în inima ta!
Te-am iubit infinit în cifra 8 a anilor noștri.

90 de grade

Cele mai tăioase unghiuri
sunt cele de nouăzeci de grade
de pe cele patru laturi
ale bancnotelor.
Pentru a le simți strânse în podul palmei
ne sfășiem sinele,
îl calcăm în bocanci!
Hârtiile cu câte patru unghiuri de nouăzeci de grade
au devenit mai importante decât sufletul!
Foamea de bani s-a transformat în icoană
căruiă ne închinăm ceas de ceas
dând la o parte frumosul din fiecă clipă
pe care viața ni-l așterne
gratuit, generos
Am uitat să privim cu ochii senini
dincolo de unghiuri de nouăzeci de grade!

NEROSTITE, CUVINTELE UCID

Cuvintele nerostite
devin pietre de moară
la poarta sufletului;
pic cu pic,
cu cât tăcerile se adâncesc
cu atât mai mult îlucid
ușor,
lent,
dar sigur
precum un cuțit înfipt adânc încet
calm
zâmbind.

Nerostite, cuvintele tăcute
sapă prăpăstii mai adânci
decât au săpat vreodată toate apele lumii;
întunericul coboară în suflet
adormindu-l în chinuri
pe veci.

Iar când toate se vor fi sfârșit,
când cuvintele tăcute
nerostite-au rămas
se va naște regretul...
„Ar fi trebuit să aud cuvintele!
Ar fi trebuit
să las sufletul acela să vorbească!”

MAI BINE MA NAȘTEAM COPAC

Oasele s-au golit de carne...
Părul zboară fâșii
precum puful plopilor ce străjuiesc
marginea șoselei.
Pe drumul pe care merg
un copac stă deșirat ca o umbrelă
ținând pe ramuri ciorchini de vâsc
E copacul meu
care-mi va îmbrățișa respirația din urmă.

Fără uși, fără ferestre (poeme, despre noi), Confluente, Mărturisiri

În oricare din ieșirile ei la rampă, Aida Zaharia și-a păstrat simțul echilibrului într-o lume a emoțiilor controlate care cu greu poate face distincție între firul epic și firul senzorial care-i individualizează poezia.

Fără uși, fără ferestre (poeme despre noi), Editura Studis, Tecuci, 2018

Un volum de poezie care stă sub semnul claustrării și al singurătății antisociale într-o lume firoasă și firoasă: „Pentru că sunt iremediabil antisocială,/ Nu-mi găsesc propria pagină din cartea Vieții./ Probabil a fost rescrisă recent/ într-o adresă internaută/ De un neo-Dumnezeu navigator prin fibre optice...”

De departe, una dintre cele mai uzitate și evidente teme exploatate în volum este cea a iubirii, care dă naștere unei poezii puternic individualizate. Pe măsură ce avansăm în volum, substanța poetică se încheagă, se rupe, se fărâmițează, se decupează devenind tot mai complexă.

Un debut care consumă tușele identitare și în care biografia asemeni unei răni, supurează la tot pasul.

Confluente, Editura Studis, Tecuci, 2019

Volumul „Confluente” este o confesiune tipărită în care mâna jurnalistului lucrează cu instrumentele poetului. Așa cum ne-a obișnuit și cum au observat și alții, Aida Zaharia nu se lasă captivată de tentaculele metaforizării în exces, preferând exprimarea curată și directă.

Doar spuneam azi:
mai bine mă nașteam copac!
Din când în când se izbesc de el mașini
și doar o singură dată toporul
Când ești om
te izbesc întotdeauna oameni
tocmai aceia pe care-i iubești,
îi alini și îi mângâi
Nu este zi în care să nu aud
zgomotul făcut de câte o voce-topor

Din punct de vedere procedural, autoarea urmează cu consecvență aceeași rețetă ipotetico-inductivă *că totul, indiferent de valențele pe care le poartă, pozitive sau negative, își va găsi locul în matca firească:* „Când oamenii din jurul tău/ Te judecă cum bate vântul/ Prieteni îți vor fi mereu/ înțelepciunea și Cuvintele//. Nu te lăsa purtat de valul/ Micimii lor nemărginite/ Fii înțelept și prin Cuvânt/ Răspunde-le cum se cuvine/ Mocirla lor n-o încerca/ Ci urcă-n sus, pe-un vârf de munte/ Privește-i demn și nu uita/ Un înțelept arde-n cuvinte!/ Și drumul tău nu-ncrușișă/ Cu ale lor ulițe strâmte/ Fii înțelept! Te poți lupta/ Prin atitudini și Cuvinte.”

Mărturisiri Editura Pim, Iași, 2020

Volumul „Mărturisiri” este constituit dintr-o oscilare fără rezerve a poemelor care au curajul să dea piept cu lumea. Majoritatea lor traduc episoade dure în care fierea se tulbură și dă pe dinafară în ea însăși: „A înverzit pământul, Tată!/ Grâul se-ntinde peste zări/ Proaspăt/ Plin de suc/ și aer curat/ Pământul negru/ Mă duce cu gândul la tine./ Dă-ți piatra la o parte!.../ Vin și eu curând/ Să-mi odihnesc plânsul/ în brațele tale din oase albe/ Dă-ți piatra la o parte/ Să mă cuibăresc și eu lângă tine!/ Vom aștepta amândoi/ Primăvara viitoare/ Să crească grâul/ Verde/ Din noi.”

Volumele semnate de Aida Zaharia sunt vii și au o gestiune proprie care presupune o selecție riguroasă a intuițiilor. (Alina Simona Dragomir)

AIDA ZAHARIA

**FĂRĂ UȘI,
FĂRĂ FERESTRE**

(Poeme, despre noi)

TECUCI
2018

FĂRĂ UȘI, FĂRĂ FERESTRE

AIDA ZAHARIA

mărturisiri
mărturisiri
mărturisiri

editura pim

GALAȚII - O MESOPOTAMIE DANUBIANA, UN DAR AL DUNĂRII

Gheorghe FELEA

În *Cartea Dunărei*, Jean Bart considera că: *Noi, urmașii dacilor, trebuie să reînviem Cultul Dunării deoarece în fața Dunărei, subjugat de măreția acestui fenomen al naturii,... te întrebi cu mirare: Câte neamuri și seminții nu s-au perindat pe drumul ei de apă...Unde sunt? Ce urme au lăsat în lunga scurgere a veacurilor? Câte cetăți, orașe, sate, s-au ridicat și s-au prăbușit pe malurile sale?*

Dintr-o perspectivă mai amplă „genialul” Nicolae Iorga afirma că, în fond, *toată viața noastră trecută a fost orînduită după ape*. Abordând problema legăturii pe care poporul român a avut-o cu apele, el va scrie atât articole de „vulgarizare” și conferințe publice precum *A cui e Dunărea?* sau *Poporul românesc și Marea*, cât și cercetări documentate *Studii istorice asupra Chiliei și Cetății Albe* sau volume precum *Chestiunea Rinului, Chestiunea Dunării, Chestiunea Mării Mediterane* ori *Chestiunea Oceanelor*. Inegalabilul istoric analizează rolul mărilor și al marilor fluvii în directă legătură cu spațiul geo-politic înconjurător. Mai mult, în *Chestiunea Dunării* susține *ca factor de permanență al sud-estului European că am fost și suntem poporul de care Dunărea avea nevoie*.

Ținut al lui Poseidon, spațiul dunărean s-a născut și prosperă sub semnul apei, al Dunării imperiale, fascinantă și misterioasă! Conștient de acest fapt, cunoscutul istoric al religiilor Mircea Eliade sublinia, nu întâmplător, că *apa simbolizează totalitatea virtualităților, fiind matricea tuturor posibilităților de existență*. Pentru savantul român *apele simbolizează regenerarea, noua naștere, iar prin apa vie ele sugerează viața, fiind sursa vigoriei și a eternității*.

De aceea, pentru români, indiferent de provincia de unde proveneau sau de perioada istorică, apa a fost un simbol al materiei prime, al curățeniei și castității, al stihilor regenerării și purificării, semnificând chiar izvorul vieții. Strămoșii noștri considerau apa un prețuit simbol ambivalent, o substanță și o esență primordială din care iau naștere toate cele văzute și în care acestea revin, prin regresie și dizolvare. De aceea, nu trebuie să ne surprindă faptul că fluvial a fost considerat o vreme *a opta mare a Europei*, această denumire fiind păstrată mult timp datorită imensității bazinului său hidrografic.

Pledează pentru ideea unui cult al apelor încă din străvechime și faptul că dacii înainte de a porni la

luptă aveau ritualuri solemne în care se împărtășeau și beau din apa Istrului (a Dunării), fluviu considerat de ei un adevărat strămoș-zeu. Geții venerau și ei apa, prin ritualuri dedicate râului Ialomița, care în Antichitate se numea Naparis, Ammeti sau Elelivakia. Chiar și romanii aduceau ofrande Danubiului pentru a-i câștiga bunăvoința. Până și turcii au venerat fluviul, considerându-l ca făcând parte din ființa lor, ca germene al oului cosmic. Indubitabil, și locuitorii de pe ambele maluri ale Dunării aveau și ei tradiții acvatice. Ele au fost culese de către toți marii folcloriști precum Tudor Pamfile, Simion Florea Marian, Moses Gastner, Ion Aureliu Candrea, Elena N. Voronca, Artur Gorovei, Ion Mușlea, Simenon Manguica, Romulus Vulcănescu. De la miturile cosmogonice la civilizațiile arhaice apa este materia primară, fundamentală din care a apărut universul, lumea și implicit, viața. Cu toate acestea, împărăția apelor Dunării își așteaptă încă savanții, scriitorii și artiștii care să-i dezvăluie măreția, bogăția, legendele și misterele sale.

Din păcate una din puținele lucrări pe această temă *Dunărea în literatură și în tradițiuni, exilată în Analele Academiei Române, Memoriile secției istorice*, seria II, tomul VII, București, 1886, operă a tecuceanului Alexandru Papadopol Callimah, fiu și nepot de domnitori ai Moldovei, este greu accesibilă și, din această cauză, nu este nici cunoscută și nici valorificată.

În acest context, apare cu atât mai revelatoare opinia savantului Simion Mehedinți, care afirma în monumentală sa lucrare *Geographica: Dunărea a fost, cum zic cărturarii, axa vieții neamului nostru, iar vecinii ei cei mai vechi noi am fost. Pentru strămoșii noștri daci, Dunărea era „râul sfânt”, cum era Gangele pentru Indieni*.

Rezultă din cele expuse anterior, că Imperiul danubian a fost, în timp, și graniță, hotar, frontieră dar, mai ales, o adevărată *poartă comercială și culturală* între nordul baltic și sudul balcanic, între vestul manufacturier și estul mătășii. Spațiul românesc ca de altfel și cel dunărean a fost prins în vârtejul panideilor, panslavismului, pangermanismului, panislamismului și panortodoxismului, care au generat efecte majore asupra locuitorilor săi. Din păcate, până acum, nu s-a relevat suficient importanța situației României în zona danubiano-pontică, între Scylla crucii și Charibda semilunii, insistându-se, în mod exagerat asupra componentei balcanice.

Încă din antichitate, ținuturile din jurul Mării Negre au constituit o zonă de atracție, stimulând poftă de înstăpânire și generând rivalități pentru controlul zonei. În acest context, poposește în ținuturile dunărene și Herodot, care, apoi, vizitează Siria, cutreieră Egiptul, coborând de-a lungul Nilului; iar apoi ajunge în Macedonia, Sicilia și sudul Italiei. Rodul acestor călătorii sunt *Istoriile*, admirate, dar și contestate: Cicero l-a numit „părintele istoriei”, iar Plutarh, „părintele minciunii”. Tucidide și Xenofon i-au folosit bogatul material istoriografic, iar Iosephus Flavius l-a invocat pentru corectarea unor inexactități biblice. Autorii greci și latini ulteriori l-au considerat modelul ideal de istorie, el rămânând o autoritate și în perioada creștină. Evul Mediu l-a uitat treptat dar Renașterea l-a redescoperit, grație traducerii în latină a *Istoriilor*, făcută de Lorenzo Valla, la începutul secolului al XV-lea. Opera sa a impulsionat dezvoltarea arheologiei și cercetării istoriei Orientului în veacurile XVIII-XX.

În urma vizitei în Egipt, Herodot l-a descris ca fiind un dar al Nilului: *Este neîndoelnic, adaugă el, că oamenii adună aici recolte cu mai multă ușurință decât alții, netrebuind să se lupte să tragă brazde cu plugul, nici să plivească, nici să facă celelalte munci pe care alții le fac pentru a obține roade; ei așteaptă doar ca apele râului să urce singure și să le ude ogoarele, iar apoi să se retragă.* Fără Nil, Egiptul probabil că nu ar fi devenit niciodată una dintre cele mai importante civilizații din istorie. În cultura egipteană antică, fluviul Nil a fost o prezență mai mult decât fizică - fiind și una politică și spirituală. Întrucât inundațiile Nilului erau suficient de previzibile, egiptenii își planificau culturile anuale după fluctuațiile sale. În special regiunea deltei, era inundată anual din iunie până în septembrie, ca urmare a musonilor din Etiopia. Vechii egipteni au învățat controlul parțial al apelor de inundații ale Nilului prin irigare. Dependența de apele fluviului a generat un veritabil cult și drept recunoștință, i-au dedicat imnuri lui Hapy, zeul potopului Nilului. De asemenea, Nilul era și o sursă de pești și păsări de apă ca și o arteră majoră de transport, care lega toate părțile Egiptului și asigura comunicarea cu vecinii săi.

Reflectând la situația din Egiptul antic și comparand-o cu cea a zonei Galaților putem considera, impulsionați de sintagma lui Herodot, că Galații sunt un dar al Dunării. Pledează pentru aceasta, fără a suprapune cele două realități fizico-geografice, faptul că Dunărea, la confluența cu Siretul și Prutul delimitează o *Mesopotamie danubiană*, fertilizată de ape. Dacă adăugăm la cele prezentate anterior și luciul

de apă al Balatonului României, lacul Brateș se conturează cea mai mare concentrare hidrografică din România, un veritabil *Waterland* sau un *Waterworld danubian*.

Toate acestea devin posibile prin proximitatea Dunării al cărei cult trebuie resuscitat, mai ales că apa este elemental primordial. *La începutul începutului, înainte de Moș Adam și chiar de Dumnezeu, spune o legendă, n-a fost pe lume decât întuneric beznă. Nu era nici Pământ, nici Soare, nici Lună, nici stele, nimic altceva decât o mare de apă ce se întindea în tot hăul cel fără de margini.* Pentru zona Dunării de Jos, credințele despre facerea lumii din ape au un suport științific irefutabil pentru că uscatul a apărut în urma retragerii apelor Mării Tethys.

De atunci, spațiul dunărean, rămas Ținut al lui Poseidons, prosperă sub semnul apei, al Dunării imperiale, fascinante și misterioase! Galațiul este un dar al *Regelui fluviilor europene*, al *Amazonului Europei*. Istoricii și scriitorii greci denumesc fluviul prin calificativele: *Istru care curge frumos* (Hesiod, sec. VIII î.Hr.), *Istru cu cetatea Orgame* (Hecateu, sec. VI î.Hr.), *Istrul cel îndepărtat* (Simonide din Keos, sec. VI-V î.Hr.), *Istra, râu al geților* (un dramaturg din sec. V î.Hr.), *Istrul, fluviu cu izvoare umbroase* (Pindar, sec. V î.Hr.). Herodot amintește de Istru ca mare fluviu cu mulți afluenți de ambele părți (sec. V î.Hr.)

În izvoarele latine prevalează denumirea *Danubius*, aceasta mai cu seamă pentru cursul superior și mediu al râului. Consemnările sunt și în acest caz diferite. Strabon (sec. I î.Hr.) descrie fluviul de la izvoare până la vărsare. Plinius cel Bătrân (sec. I d.Hr.) ne relatează că Dunărea are 60 de afluenți și șase guri la vărsare. După spusele lui Afidus Modestus (sec. I d.Hr.), Dunărea ar fi fost fluviul sacru al dacilor. Ideea de sacralitate este exprimată prin figura zeului-fluviu *Danubius*, reprezentată pe Columna lui Traian. Descrieri amănunțite despre izvoarele, afluenții și gurile Dunării, precum și despre triburile dacilor și geților găsim la Ptolomeu în lucrarea *Geographike* (sec. I-II), la Iordanes în *Getica* (sec. VI), la Anna Comnen în *Alexiada* (sec. XI-XII) ș.a. Despre cele două denumiri ale fluviului, *Danubius* (dacică) și *Hister* (Istros, Istra, getică), vorbesc mai mulți autori antici, deși îi considerau pe daci și pe geți ca făcând parte din același popor (geto-dac) și vorbind aceeași limbă.

Alături de poporul nostru, multe alte popoare, din antichitate și până în timpurile moderne, au folosit oportunitățile oferite navigației și comerțului de spațiul românesc al Dunării. Bazinul hidrografic al Dunării are o suprafață de 817 mii km², din care 221,7 mii

km² (27%) pe teritoriul României. Sectorul inferior, românesc (de la Baziaș până la vărsare), în lungime de 1.075 km, începe cu un defileu lung de 144 km, care străbate Carpații, având, pe porțiunea numită Cazane, caracter de vale transversală.

Regimul hidrologic al Dunării este complex. Anual, Dunărea aduce în Marea Neagră în medie un debit de apă de 6,5 mii de m³/s și 66,5 mii. t aluviuni. De fapt aluviunile din deltă, prin generarea de uscat, perpetuează procese care erau prevalente și în bălțile din zona Galațiului, astăzi asanate și redat agriculturii. Fenomenul, la dimensiuni mai reduse este încă întâlnit în zona Brăilei, unde Balta Mică și ce a mai rămas din Balta Mare, continuă să fie și pământ de geneză. De fapt, Vasile Băncilă, ca replică la spațiul mioritic al lui Blaga și la propriul său spațiu, al Bărăganului, intenționa să completeze această viziune a spațialității românești cu spațiul bălții. Din păcate, filosoful brăilean nu și-a realizat proiectul, privând astfel spațiul danudian de una din componentele sale de bază, cea a bălții și a limnologiei Dunării.

Cel mai internațional dintre fluviile lumii, Dunărea are peste 300 de afluenți, dintre care cei mai importanți sunt: Inn, Morava, Vah, Hron, Drava, Sava, Tisa, Timiș, Jiu, Olt, Argeș, Ialomița, Siret, Prut. Porturile principale la Dunăre sunt: Ulm, Linz, Viena, Bratislava, Budapesta, Belgrad, Drobeta-Tumu Severin, Giurgiu, Calarași, Brăila, Galați, Tulcea. Dintre afluenții zonei românești a Dunării, Siretul, ca suprafață a bazinului hidrografic, este cel mai mare curs de apă din (44835 kmc), el colectând circa 17% din volumul total al resurselor de apă ale României. Cu o lungime de 706 km, Siretul ocupă locul trei, fiind depășit doar de Prut și Mureș.

În antichitate, râul Siret a fost cunoscut sub numele de Hierasus (adică Sfântul, în limba greacă), denumire sub care apare în Geographia lui Ptolemeu. În lucrarea sa Descriptio Moldaviae, voievodul cărturar Dimitrie Cantemir prezintă astfel acest râu: *Și Siretul este un râu al Moldovei, venind dinspre hotarul ei de sus, dinspre Lehia, curge spre miazăzi și se varsă în Dunăre prin două guri. E un râu lat și adânc, însă, fiind înconjurat din toate părțile de păduri și munți, iar pe alocuri împiedicat de vaduri, până acum nu s-a putut deschide pretutindeni o cale pentru corăbii.*

O idee privind regularizarea cursului Siretului pentru ca acesta să devină navigabil apare în articolul 158 din Regulamentul Organic, când se prevedea că *Siretul și Prutul (...) trebuie a se curăți și a se face mai îndemânatic pentru plutirea sau pentru a se face canaturi de comunicație, de pildă unirea*

Siretului cu Prutul prin râu! Bahlui, care ar fi de mare folos și pentru comercia capitalei (Iași).

Celălalt râu din proximitatea Galațiului, Prutul, măsoară 953 de km, având cu excepția râului Tisa, cea mai mare lungime din România. Ca suprafață a bazinului hidrografic Prutul cu cei 27.500 km², se situează pe locul trei, după Siret și Mureș. Pe toată lungimea sa Prutul colectează apele a peste 800 de râuri și râulețe, inclusiv a 580 dintre ele de pe teritoriul Republicii Moldova.

Documentar, hidronimul apare menționat cu forme diferite: *Puretos* (Herodot, *Porat* (Constantin Porphyrogenetul. Sciții l-au numit *Porata*, grecii *Pyretos* (*Puretos*), slavii vechi *Prut*. Versiunile etimologice cunoscute până acum rămân, deocamdată, controversate și insuficient de motivate: scit. *Port* „vad” gr. *pyretos* „zbuciumat”, iran. (avest.) *prut* „loc de trecere”. Un radical getodacic *proth* „râu”, pârâu” sau preindo-european *p(r)t-* (*p(l)t-*) „(râu) plin, larg” sunt variante privind etimologia acestui hidronim.

Am încercat să conturăm această *Împărăție a apelor*, fără a insista, precum Sadoveanu, asupra frumuseții pescuitului. Totuși, subscriem la afirmațiile celebrului povestitor, mai ales că pescuitul este unul din darurile Dunării pentru gălățeni. La Galați, sportul cu undița nu este o îndeletnicire doar a țiganilor și derbedeilor (afirmația aparține lui Sadoveanu!) ci există destui orășeni serioși care îl practică. Aceștia, în consens cu Ceahlăul literaturii române, se dedau acestui dar al Dunării, apreciind că *Farmecul e în despărțirea desăvârșită de lume și în repaosul complect în care intri. Grijile, preocupările, supărările și durerile adorm. Te-ai apropiat de natura eternă, care te-a luat în stăpânirea ei și te ocrotește ca o mama.*

Acest veritabil Waterland în care este situat Galațiul nu este complet fără ceea ce a mai rămas din *Balatonul României*, Lacul Brateș. Zona a fost documentată istoric și geografic, încă din Evul Mediu. Ion Neculce, în lucrarea *O samă de cuvinte*, narează despre Petru Măjarul: *Când au pus țara întâi domn pre Petru Vodă Rareș, el nu era acasă, ce să întâmplase cu majiile lui la Galați, la pește. Și au trimis boierii și mitropolitul haine scumpe domnești și carata (n.r. - trăsura) domneasca cu slujitor, unde l-ari întâmpina să-l aducă numai în grabă la scaun, să-l puie domn.*

Primele mărturii cartografice despre zona Brateșului sunt din 1550 și apar în lucrările geografului sa Georg von Reichersdorff. Brateșul este descris ca o imensă întindere de apă, ascunsă printre smârcuri și

stufăriș, cu un peisaj ce aduce aminte de Delta Dunării, în zona Murighiol. O hartă întocmită de von Reichersdorff arată lacul ca fiind un loc de refugiu al Prutului, care se transformă în apă stătătoare, undeva între actualele localități Vlădești (județul Galați) și Cahul (Republica Moldova). Cu vreo doi kilometri înainte de a ajunge la Dunăre, Prutul devenea din nou apă curgătoare, cea mai mare parte a apei ajungea în fluviu prin partea de est, un braț principal al râului. Mai la vest, cam pe unde este actualul cartier Badalan, curgea o gârlă mică, acum dispărută ca urmare a lucrărilor de apărare a orașului de inundațiile venite pe acolo.

Gheorghe Asachi completează și el imaginea zonei: *Râul Prut, ajungând aproape de amiază țării, mai înainte de a se revărsa în Dunăre, response fiindu-i apele, formează un lac pronomit Brutis sau Bratis. Râpa răsăriteană a lacului se marginia cu codrii Tigheciului, spre amiază se deschidea luciul apelor lacului, unde prin câteva arinișuri și insulițe tufoase se vedeau colibi pescărești, între cari întrețineau comunicațiunea luntrii ușoare.*

Din relatări rezultă că Brateșul se întindea până sub povârnișul basarabean, înglobând toate bălțile care acum sunt de sine stătătoare, cum ar fi Beleu, Cahul, Vadul lui Isac, Colibai și Vlășcuța. Referiri importante Brateș găsim și la istoricul Moise Pacu, cel care încearcă să deslușească tainele locurilor. El a lansat teoria, demonstrată geologic ulterior, că lacul Brateș a fost de fapt un lung golf marin, izolat de aluviunile depuse de Dunăre, acum câteva sute de mii de ani. *Prutul*, spune Moise Pacu, *se varsă în golful marin Brateș, iar grindurile de pe mijlocul albiei Brateșului (Grindul Mare, Grindul Petreasa, Florentul, Plăcinta, Rogoazele, Spia, Tinosul) s-au format prin depuneri aluvionare aduse de Prut. Grindurile de sub povârnișurile din stânga și dreapta Prutului s-au format prin aluviunile de coasta. Aluviunile danubiene și lanțul hercinic au separat golful de mare, iar aluviunile comune ale Prutului și Dunării au separat râul de lac, Prutul croindu-și altă albie, pe aceleași coordonate de altitudine.*

Până la 1878, când Dobrogea a intrat în componența Regatului României, peștele proaspăt, sărat și afumat care ajungea în târgurile Munteniei și Moldovei provenea în cea mai mare parte din Dunăre și din bălțile învecinate. Paul Paltanea amintește că la sfârșitul secolului al XIX-lea, în zonă existau cel puțin 11 așezări de agricultori și de pescari. Trei dintre aceste sate există și în zilele noastre: Tuluțești (atestat la 11

aprilie 1552), Tătarca (atestat la 29 aprilie 1552) și Șivița (atestat la 3 aprilie 1588). Altele însă au dispărut în meandrele istoriei: Scândureni, Munteni, Petreasa, Cotul Brateșului, Sultanu, Ghindușani, Vomiceni și Cinci Căini.

Interesant este că acum un secol și jumătate principala cherhana se alia aproape de oborul de vite de la marginea orașului Galați, în zona cartierului Vadul Ungurului, pe atunci doar un cătun cu un islaz întins.

În anul 1948, lângă Tuluțești a fost înființat șantierul „Ana Pauker”, unde au fost aduse sute de utilaje grele și mii de muncitori. În această perioadă a fost construit digul Șivița-Prut, care a divizat lacul în două părți: *Brateșul de Sus* și *Brateșul de Jos*. A ramas doar *Brateșul de Jos*, prin care s-a diminuat de la 7.900 de hectare de luciu de apă, cât avea Brateșul inițial, la doar 2.120 hectare.

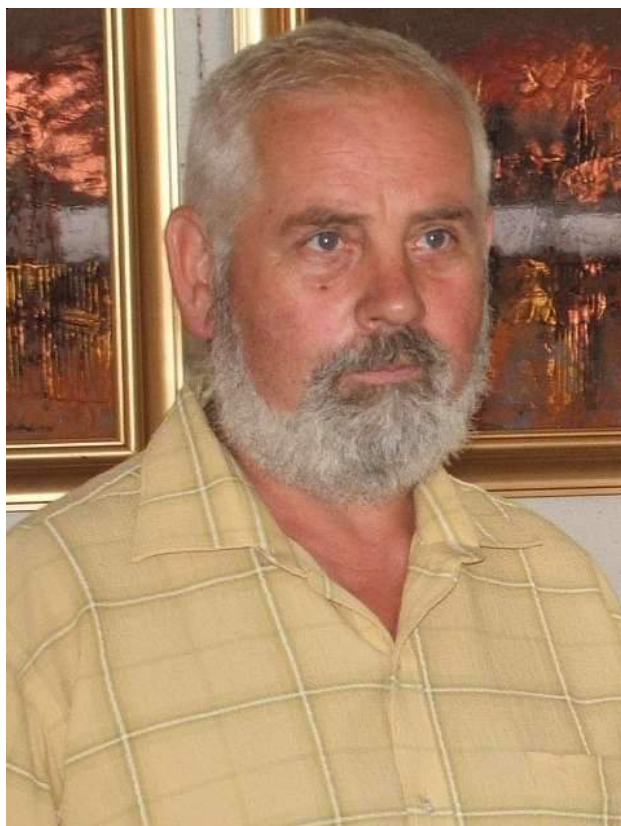
Având acum o imagine completă a cestui Waterworld, revenim asupra ideii că *Galații sunt un dar al Dunării*. Atribuirea, în premieră, a acestui statut este susținută de faptul că în Lunca Dunării deși se află multe așezări, printre care 18 orașe, Moldova Nouă, Orșova, Drobeta-Turnu Severin, Calafat, Corabia, Turnu-Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Oltenița, Călărăși, Fetești, Cernavodă, Hârsova, Brăila, Galați, Isa ceea, Tulcea și Sulina, cel mai populat și mai dezvoltat economic este Perla Dunării, Galațiul.

Un îndemn la atribuirea acestor denominații pentru Galați am primit de la poetul nepereche care, în publicistica sa, a lansat o minunată sintagmă afirmând că Dunărea, împreună cu Carpații și cu Marea Neagră, alcătuiesc Sfânta Treime a românilor. Aplicând această splendidă referință la Galați vom conchide că aceștia sunt darul Treimii Dunăre, Siret și Prut. Fără a degenera în determinism geografic, în încheiere îl invocăm pe Johanathan Gottfried Flerder care în *Idei despre filozofia istoriei omenirii* conchidea că *Mările, munții și râurile sunt limitele naturale ale națiunilor, obiceiurilor, limbilor, regatelor, cât și ale teritoriilor, iar în cele mai mari revoluții, ele au fost linii directe sau hotare ale istoriei lumii. Dați fluviilor un alt curs, lanțurilor de munți o altă direcție, malurilor mării alte contururi: și aceasta va fi suficient pentru a schimba în întregime și pentru totdeauna formele de dezvoltare a omenirii pe acest teren nesigur pe care se succed națiunile*. Evident, nu ne putem imagina Galațiul fără Dunăre pentru că Iorga în deja citata *Chestiune a Dunării* susține *ca factor de permanență că am fost și sîntem poporul de care Dunărea avea nevoie* iar noi adăugăm, ceea ce am lansat în premieră, inspirați de Herodot, că *Galații sunt un dar al Dunării*.

Morphochroma

Sterică Bădălan - Un împătimit al peisajului

Corneliu STOICA

Găzduită de Galeriile de Artă „Nicolae Măntu”, noua expoziție personală a artistului plastic Sterică Bădălan cuprinde un număr de 35 de lucrări de pictură reprezentând peisaje și naturi statice cu flori, genuri pe care el le cultivă cu consecvență de la începutul carierei sale. Acestea sunt executate în tehnica uleiului pe pânză, unele realizate cu ani în urmă, altele însă, cele mai multe, fiind produsul anului 2021.

Sterică Bădălan este cunoscut ca un mare iubitor al naturii, iar imaginile tablourilor sale și din această expoziție sunt inspirate de peisajul mirific al Deltei Dunării, de bălțile create de marele fluviu, de Faleză gălățeană, de meleagurile pitorești ale Dobrogei natale, dar și de priveliștile altor zone din țară, în care a poposit cu prilejul taberelor de creație la care a participat. Sunt imagini tonifiante, figurate pe suportul de pânză cu sensibilitatea unui artist care se simte o parte din natură și trăiește la un înalt diapazon sentimentul frumosului și întâlnirea cu locuri care i-au marcat existența. Aspectele immortalizate sunt surprinse în toate anotimpurile anului și în diferite momente ale zilei. Artistul este încântat de albul imaculat al zăpezii și de felul cum iarna îmbracă copacii și satele în hlamida ei

argintiu-sidemie („Iarnă la Dunăre”, „Nostalgica iarnă”, „Iarnă la Măcin”, „Satul natal”); se bucură când primăvara sevele pământului se dezlănțuie făcând ca întreaga natură să reînvie („Vis de primăvară”, „Faleză Dunării”, „Pomii din grădina mea”, „Margine de sat”); anotimpul estival îl face să exulte în fața frumuseților firii, a întinderilor nemărginite ale mării („Amintiri din Delta”, „Costinești”, „Marea la Costinești”, „Vadul”), după cum toamna, cu opulența ei de aur, argint și purpură, revărsată pe verdele frunzișului în descompunere, îi strecoară în suflet un sentiment de melancolie („Lumină lină”, „Liniștea Deltei”, „Reverie”, „Romantă”, „Mirificul Deltei”, „Toamnă aurie”). Spațiile cuprinse pe suprafața patruleterelor tablourilor sunt configurate în desfășurări vaste, grație mijloacelor plastice folosite de artist pentru redarea perspectivei.

În pânzele expuse de Sterică Bădălan apele se contopesc la orizont cu albastrul cerului; casele și gospodăriile țărănești sunt pictate de cele mai multe ori în zona mediană a tablourilor; luminișuri de pădure înviorează atmosfera nostalgică pe care o creează copacii sub acțiunea factorilor distructivi ai anotimpului autumnal; în apropierea plajei nordice a stațiunii Costinești, într-o zonă a falezei denumită „Golful francezilor”, se vede epava navei „Evangelia”, care a aparținut flotei cunoscutului armator grec Aristotel Onassis și a eșuat aici la 15 octombrie 1968, cu cinci zile înainte ca acesta să se căsătorească cu Jacqueline Kennedy, văduva președintelui american John Kennedy („Epava”); albastrul apei fluviului își împrumută nuanțele arbuștilor și malului Falezei Dunării („Oglindire”, „Faleză”, „Romantică”).

Stilistic, Sterică Bădălan rămâne în sfera picturii de factură realistă și impresionistă, practicată mai mult în taberele de creație. Nu renunță nici la structurile semi-abstracte cu care ne-a obișnuit în expozițiile personale de până acum. Sub raport cromatic, culorile sunt mai intense, mai luminoase, dobândesc în unele tablouri străluciri de smalt. Predomină albastrul cu nuanțe mai deschise sau mai închise, urmat de verde, galben, roșu, auriu, oranj, griuri, pământ de Siena. Uneori, artistul pictează numai pe o anumită dominantă sau intervine cu o rețea de linii care secționează imaginea de ansamblu a peisajului, îi imprimă un anumit dinamism. El este un observator fin al naturii, știe să-i surprindă poezia și farmecul

inegalabil, știe să se bucure de ceea ce ea îi oferă, iar imaginile așternute pe pânză sunt de fapt niște portrete ale unui peisaj personalizat, unde acel „genius locci” este mai prezent ca oriunde.

Așezate în buchete introduse în recipiente simple, florile din tablourile lui Sterică Bădălan sunt pictate cu o pastă suculentă, vie, strălucitoare, care le pune în valoare carnalitatea, gingășia și fragilitatea petalelor. Adesea, artistul intervine în construcția corolelor cu ingenioase suprapuneri, obținând rafinate transparențe cromatice. În preajma florilor sale simți parcă parfumul acestora și înțelegeți mai bine că ele sunt o parte integrantă a naturii căreia pictorul, prin tablourile sale, i-a dedicat adevărate imnuri vizuale care vor rămâne și străbate timpul („Vas cu flori”, „Crizanteme galbene”, „Flori I, II”, „Natură statică I, II”, „Buchet”).

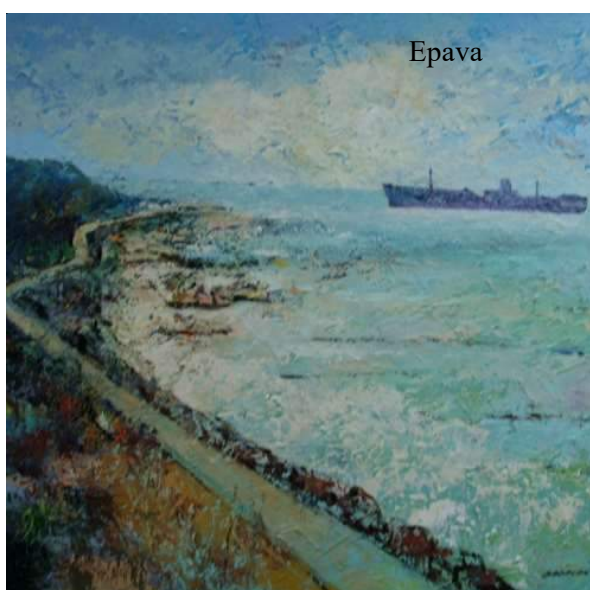
Sterică Bădălan dovedește și prin această expoziție personală că este un pictor cu un discurs plastic original. În anii care au trecut de la debutul din 1976, el și-a construit un stil propriu, devenit recognoscibil pentru oricine i-a urmărit evoluția. Un artist nespus de muncitor, bine cotate în spațiul gălățean dar și pe plan național, cu respect pentru artă și beneficiarii acesteia. În cei peste 40 de ani de activitate a căutat să țină pasul cu mișcare plastică contemporană românească, găsind întotdeauna soluții picturale care să-i confere identitate. Colegul și prietenul său Gheorghe Miron, referindu-se la creația lui, observa cu ceva timp în

Faleza

La malul Dunării

Epava

urmă: „Se exprimă cu aceeași feroare și atunci când pictează într-o notă realistă, cât și în direcția opusă, a suprafețelor cu structuri și nuanțe abstracte. Compozițiile au amprenta originalității din care derivă uneori bruște și neașteptate schimbări de direcție. Caută asiduu surpriza optică, iar formele se supun acestui discurs plastic, dând posibilitatea unor lecturi paralele”.

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (173)

Corneliu STOICA

PANAITE, Aurel Virgil - sculptor. S-a născut la 9 februarie 1960 în Galați. A absolvit Liceul de Muzică și Artă Plastică din orașul Natal (1980) și Academia de Arte „George Enescu” din Iași, Facultatea de Arte Plastice, decorative și Design, Secția sculptură - restaurare, clasa profesorilor Vasile Condurache și Ion Antonică (1992). A funcționat mai mulți ani ca profesor la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin”, catedra de sculptură. Expoziții personale: „Intre cer și pământ”, Galeriile de Artă „Nicolae Mantu, Galați (2000). Participări la expoziții de grup: „Atelierul tinerilor”, Iași (1991); „Sculptura românească contemporană”, Muzeul de Artă Vizuală Galați (1998, 2001); Saloanele Filialei Galați a U.A. P. R. (1995, 1996, 1998); „In activitas”, Muzeul de Artă Vizuală Galați (2014). Participări la Tabere de creație: Dumbrava, Iași (1991); „Arta ca viață”, Muzeul de Artă Vizuală Galați (2006). Lucrări de artă monumentală: „Coloana Neamului”, monument dedicat eroilor Revoluției din Decembrie 1989, Dorohoi, Botoșani (1992).

Atent la mișcarea plastică contemporană, artistul nu s-a grăbit să apară în public, a aprofundat gramatica sculpturii, și-a însușit tehnicile de lucru în materiale definitive, prezentând o serie de lucrări care ne pun în fața unui sculptor matur, pe deplin format, capabil să exprime în lemn, piatră, metal sau marmură

aspecte esențiale ale existenței umane. Aurel Virgil Panaite privește omul ca pe o ființă duală, în care coexistă binele alături de rău. Așa se face că o lucrare ca cea intitulată „Jucării personale”, privită din diferite unghiuri, constituie de fapt un dublu portret. În poziție normală ea ne dezvăluie chipul unei domnițe, iar întoarsă lasă să se vadă o ființă hidoasă, cu evidente trăsături expresioniste. La fel este concepută și „Litruța”, care face parte din ciclul „Cercul vicioșilor”. O cană măiestrit cioplită în lemn, așezată cu partea superioară în jos, lasă să descoperim portretul unui pătimăș în excесе bahice. Acesteia, ca și celor intitulate „Gaița”, „Clonțul”, „Mincinoșii” (din același ciclu), le este specifică și o notă vădit ironică, umoristică, dată de formele aproape caricaturale la care ajunge artistul. Alte lucrări, precum „Primul păcat”, „Adam și Eva”, „Altar”, „Nuntă în cer” sunt rodul unor meditații de factură biblică. Compoziția ronde-bosse „Altar” este concepută pe verticală, prezentând pe două laturi elemente narative și o suită de portrete cioplite în stilul meșterilor populari. „Nuntă în cer” domină prin monumentalitatea construcției și ar putea fi reluată la altă scară și destinată unui spațiu verde al Galațiului.

Tot de inspirație biblică este și ansamblul sculptural „Toaca”, realizat în cadrul Taberei de creație „Arta ca viață”. Este o lucrare complexă, formată

dintr-un ronde-bosse central cruciform, de aproape 2 m, înconjurat de alte 12 ronde-bosse-uri de forma clepsidrei. Axul central, pe care este montată toaca propriu-zisă, și ea artistic construită, este un simbol al înălțării la ceruri a Mântuitorului Iisus Hristos și al sufletului omului după moarte. Pe suprafața lui, artistul a configurat în relief chipuri umane cu expresii hieratice. Cele 12 clepsidre sculptate în lemn de nuc, tratat după cioplire într-un mod complicat (galvanoplastie) au fiecare semnificațiile ei, simbolizând lumina și întunericul, pământul și apa, facerea lumii, cuplul Adam și Eva, Sfânta Treime, Buna Vestire, Cina cea de Taină, Trădarea lui Iisus de către Iuda Iscarioteanul, Răstignirea, învierea, Sf. Petru, Mesagerul nopții - Moartea, Judecata de apoi etc. Este un ansamblu sculptural valoros, realizat cu multă răbdare, care dovedește gândirea profundă a lui Aurel Panaite și raporturile acestuia cu Divinitatea. Lucrarea se află acum în patrimoniul Muzeului de Artă Vizuală Galați. Bibi.: Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; *Un secol de sculptură românească*, ediție on-line, coordonator de proiect Radu Pervolovici, Centrul Cultural Meta, București, 2011; *Dicționarul sculptorilor din România* (coordonator, Ioana Vlasiu), voi. II, lit. H - Z, Editura Academiei Române, București, 2012; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, ediția I, Muzeul de Artă Vizuală Galați, Editura „Terra”, Focșani, 2007; ediția a II-a revăzută și întregită, Editura „Axis Libri”,

Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Filiala Galați a U. A. P. R. 70 de ani de existență, 1951 - 2021*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2021.

Toaca

SEMNAL EDITORIAL

Corneliu Stoica - Albumul de artă Marcel Bejan

SILVIA DUMITRIU

După publicarea la Editura „Axis Libri” a masivului volum „Filiala Galați a U. A. P. R. 70 de ani de existență, 1951 - 2021”, o adevărată istorie a mișcării plastice de la Dunărea de Jos, istoricul și criticul de artă Corneliu Stoica este din nou prezent pe piața cărții cu un album de artă consacrat pictorului Marcel Bejan, membru marcant al Filialei Galați a U. A. P. R., președinte de onoare al acesteia, trecut la cele veșnice la 3 mai 2021. Este al zecelea album de artă al autorului dedicat unui plastician gălățean, după cele consacrate în anii anteriori pictorilor Nicolae Mantu (2003, 2015), Mihail Gavrilov (2010), Teodor Vișan (2003, 2012), Nicolae Einhorn (2008), Sterică Bădălan (2019), Eugen Holban (2020) și Gheorghe Suci (2020).

Albumul a apărut în colecția „Artiști români contemporani” a Editurii „Axis Libri”, are formatul 20 x 22 cm, conține 146 pagini și este tipărit pe hârtie cretată lucioasă de 175 gr./m.p., coperte de carton dublu cretat de 350 gr./m.p. în structura sa cuprinde Texte critice datorate lui Corneliu Stoica și soției artistului, doamna conf. univ. dr. Doina Marta Bejan, un interviu acordat de Marcel Bejan scriitorului Ghiță Nazare, apărut în revista „Școala gălățeană” nr. 258/octombrie 2018, Antologie critică (extrase din articole și cronici plastice apărute în presă, semnate de criticii de artă Ana Maria Vicol (Brăila), Laurențiu Marinescu, Maria-Magdalena Crișan, Valentin Ciucă, Mariana Cicoș-Tomozei, Corneliu Stoica, de pictorul Leandru Popovici și de jurnalistul Florățiu Mazilu), Rezumate în limbile franceză, engleză și italiană realizate de dr. Rodica Veduță, dr. Gabriela Dima și Carina Cesa Sava, un Grupaj de 27 de fotografii color conținând imagini din viața și activitatea pictorului, precum și 100 de Reproduse color după lucrările de pictură și grafică ale artistului.

Studiul lui Corneliu Stoica, intitulat „Marcel Bejan - Realitate, metaforă, simbol”, oferă informații importante de ordin biografic, dar mai ales se axează pe analiza operei pictorului care, în întreaga sa carieră, a cultivat cu precădere peisajul, natura statică cu flori, portretul și compoziția cu mai multe personaje. „Creația lui Marcel Bejan, subliniază autorul, se revendică în ceea ce are ea esențial de la lumea concretă. De-a lungul anilor, pictorul și-a conturat un stil propriu, recunoscut pentru iubitorii de artă care i-au urmărit

evoluția. El nu a abandonat niciodată elementele realului de la care a pornit întotdeauna în demersul său artistic, dar nici nu le-a copiat, le-a interpretat în felul său, le-a transfigurat, le-a ridicat la rangul de metaforă sau de simbol, le-a dat volute ale propriei fantezii. Repertoriul lucrărilor sale este bogat și divers. A evocat personalități și momente importante din istoria poporului nostru („Ion Vodă cel Cumplit”, „înfăptuitorul primei uniri”, „Vechi năzuințe”, „Pământ nesupus”, „Craiu Munților”, „Vremuri apuse”, „Acuzatorii”), a abordat tema maternității („Candoare”, „Mamă cu copii”, „Maternitate”), s-a inspirat din viața sportivilor („Cursa”, „Echilibru”), a cultivat peisajul natural și industrial, natura statică, compoziția cu mai multe personaje, portretul, l-au atras într-o măsură foarte mare florile. Mai mult, în pictura de șevalet el a realizat o combinație a genurilor: natură statică-peisaj, portret-peisaj-natură statică. În arta peisajului a abordat îndeosebi tematica citadină. Trăind într-un oraș precum Galațiul, în care cei mai mulți dintre confrății veniți din alte arealuri geografice au fost atrași de Dunăre, de Faleză, de vapoare, de port, de Brateș, de lumea bălților sau a Deltei, Marcel Bejan nu a urmat drumul acestora. El a fost atras mai mult de străzile și casele vechi ale urbei, de arhitectura bisericilor, de vadurile înguste, cu piatra scârilor roasă de trecerea timpului, de acele locuri mai puțin căutate”. Despre naturile statice cu flori ale pictorului, Corneliu Stoica afirmă că „sunt adevărate poeme cromatice, sărbători ale sufletului însetat de frumusețe și puritate”, iar spre finalul studiului conchide: „Indiferent de tematica și motivele abordate, tablourile lui Marcel Bejan rețin atenția iubitorilor de frumos, farmecă ochiul și înalță spiritul, provoacă vibrații sufletești de mare intensitate. Ele sunt rezultatul unei stăpâniri depline a meșteșugului, a orchestrării culorilor în armonioase și expresive acorduri tonale, a unor clarobscururi subtil realizate, a respectului pe care artistul l-a manifestat pentru știința compoziției, pentru desen și culoare, pentru echilibrul ansamblurilor, dar și pentru figurarea elementelor de detaliu atunci când a considerat că acestea au fost necesare”.

În textul „întru memoria soțului meu”, doamna Doina Marta Bejan face un comentariu pertinent asupra unor lucrări ale pictorului, la plămuirea cărora a fost martor ocular („O bună vestire”, „Cugetare”,

„Calea către lumină”, „Flori la fereastră”, „Feerie”, „Vorbește tăcerea”), care „prin simbolistica comună a culorilor nuanțează ideea integrării vieții omenești în marele ciclu al existenței universale”. Admirându-le, menționează ea, „în sufletul privitorului izvorăște o profundă înțelegere a căldurii celeste, a calmului divin, tablourile invitându-ne să părăsim singurătatea, să reflectăm asupra adevărilor vieții și să compunem, împreună cu artistul, geografia specială a lumii noastre interioare, cu iluziile și bucuriile ei”.

Interviul amintit, publicat în album sub titlul „Am fost extrem de exigent cu propria creație”, prin răspunsurile la întrebările adresate de Ghiță Nazare, prilejuiește o incursiune în universul vieții și activității artistului, dar și aflarea unor opinii proprii în legătură cu arta ca „reflectare subiectivă a lumii”, rolul acesteia în educația estetică, importanța taberelor de creație, relația artiștilor cu autoritățile politico-administrative sau despre evoluția mișcării plastice gălățene, la

dezvoltarea, consolidarea și afirmarea căreia a contribuit și el din plin timp de peste 55 de ani.

Cele 100 de reproduceri color după tablourile de pictură și grafică ale lui Marcel Bejan, aflate în patrimoniul Muzeului de Artă Vizuală Galați, Muzeului Brăilei „Carol I”, în proprietatea familiei și a unor colecționari din Galați, Iași, București, Suceava, Italia sunt reprezentative pentru opera artistului și sunt foarte bine imprimate tipografic, redând cu fidelitate forma și cromatică lucrărilor originale. Ele dau astfel posibilitatea ca iubitorii de artă să poată să-i cunoască o parte a operei acestuia și modul cum a evoluat artistul de la debutul său din 1966 până în preajma decesului. Editat cu sprijinul financiar al soției pictorului, doamna conf. univ. dr. Doina Marta Bejan, albumul de artă consacrat acestui valoros artist gălățean este o realizare editorială și tipografică superioară și un prețios instrument care invită la cunoașterea vieții, activității și operei cu care Marcel Bejan a îmbogățit zestrea artei contemporane românești.

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: *COSTEL FOTEA*
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: *Viorel Sandu*

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

Festivalul Tudor Pamfile, ediția a XXX-a - p.1,2,3; Povești și spectacole de Crăciun - p.4,5,6,7,8,9; Apariții editoriale la CCDJ - p.10,11; Cocuța Conachi, autor Vasile Ghica - p.12,13,14; Cronică de Nicolae Bacalbașa - p.15; Cronică de Ghiță Nazare - p.16,17; Fiți cu ochii pe cer!, autor Ion Manea - p.18,19; Ucenic la „Câinele negru”, autor Violeta Ionescu - p.20,21; Scriitorii lunii ianuarie, membri USR, Filiala Sud Est - p.21; Bazooka, autor Nicolae Bacalbașa - p.22; Ziua Culturii Naționale - p.23; Poezie, autor Valeriu Mititelu - p. 24,25; Poezie, autor Eugenia Bădilă Karp - p. 26; Cronică de Trandafir Sâmpetru - p. 27; Societatea „Mihai Eminescu” din Cernăuți, autor Radu Moțoc - p.28; Prezentare de Nicolae-Ionel Ciucă - p.29; Cronică de Octavian Mihalcea - p.30; Poezie, autor Valeriu Valegvi - p.31; Poezie, autor Aida Zaharia - p.32,33; Galați, o Mesopotamie Danubiană, un dar al Dunării, autor Gheorghe Felea - p.34,35,36,37; Morphochroma, autor Corneliu Stoica - p.38,39; Dicționar artiști plastici gălățeni, autor Corneliu Stoica - p.40,41; Cronică de Silvia Dumitriu - p. 42,43

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele permise, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

Galăț, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel.-Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro-revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro